A

NEMZETI HIRLAP

politikai napilap

most a legnagyobb magyar lapok alakjában jelenik meg.

És pedig:

Hetenként hatszor reggel egy egész, s ugyanannyiszor délután egy féliven, a szükséghez képest mellékletekkel és rendkivüli kiadásokban.

A politikai kérdéseket velős, népszerűen tartott vezérczikkekben s kisebb közleményekben tárgyalja.

Levelezői, kik eddig is annyi érdekes közleménynyel gazdagitották tartalmát, ezentul számban szaporodva, gyorsan és kimeritően értesitendik a vidéken és külföldön történtekről.

A törvényhozás üléseiről, bizottságok, osztályok, pártklubok stb. tanácskozásairól hiteles és kimeritő jelentéseket hoz.

A főváros ügyeire kiváló figyelmet fordit.

A vidék fontosabb eseményeiről, **tudományos és közhasznú intézetek s egyletek** tevékenységéről gyorsan értesiti olvasóit.

A haza s külföldi **irodalom, művészet, s társasélet** nevezetesebb jelenségeit ismerteti.

Tárczája, mig egyfelől érdekes és irodalmi becsesel biró regényeiben könnyebb olvasmánynyal szolgál, naponként általános érdekü, mulattató és ismeretterjesztő czikkeket fog hozni a legkiválóbb irók tollából.

Táviratai és ujdonságai rovatában az olvasó a legujabb hireket mindig megtalálja. Nevezetesen ez utóbbi rovat sokoldalu s élénk szerkesztésére kiváló gond fog fordittatni.

Végül még **rendkivüli mellékleteinket** emlitjük, minőkkel karácsony, husvét s más ünnepek, hadi s általában rendkivüli események alkalmával az eddiginél jelentékenyebb mértékben fogunk szolgálni olvasóinknak stb.

Előfizetési ár: 3 hóra 6 frt, 1 hónapra 2 frt 20 kr.

Az esti lapnak posta utján való **külön megküldéséért** negyedévenként 1 frttal több fizetendő.

Az előfizetési pénzek a **„Nemzeti Hirlap“** kiadó-hivatalához (Budapest, IV., egyetem-utcza 4. sz. Franklin-társulat épülete) intézendők.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent é. minden könyvárusnál kapható.

Ifjusági iratok tára

az orsz. középtanodai tanáregylet megbizásából szerkeszti Dr. Kármán Mór.

I., II. és III. füzet.

GÖRÖG REGÉK.

COX GYÖRGY után

az eredeti angol második kiadás szerint magyarra forditotta s bevezetéssel

ellátta

KOMÁROMY LAJOS, tanár.

Három füzet füzve 2 frt 20 kr. — Egy vászonkötetbe kötve 2 frt 80 kr.

IV. füzet.

MEXICO FELFEDEZÉSE és MEGHÓDITÁSA.

Castilloi Diaz Bernal elbeszélése.

Átdolgozta

Dr. BRÓZIK KÁROLY.

Egy térképpel.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Czélja a vállalatnak az iskolai oktatással párhuzamosan haladó magánolvasmányt nyujtani középiskolai ifjuságunknak (általában 9—15 éves ifjainknak), hogy a szük mederben folyó iskolai tananyagot bővitse, ifjaink látás- és tapasztaláskörét szélesbitse, szem előtt tartva, hogy az ifjuság kezébe csupán az való, mi remek és az emberiség szellemi fejlődésében jelentőségének megadta próbáját. Az első, második és harmadik kötet a görög istenі és hősi mondákat adja, eredeti szépségökben, a mint a mythost a klasszikus költők (első sorban Homéros s a tragikusok) alkották, menten a theogonia vagy philologia erőszakos rendszerezése és magyarázásától. A negyedik kötet Mexico felfedezésének és meghóditásának történetét egy kortárs eleven és hű elbeszélésében tartalmazza. E kötetek az alsóbb osztályok ifjuságának vannak szánva, de nagy haszonnal, és nem kevesebb élvezettel olvashatja a feinőtt ifjuság, sőt bármily korú művelt ember is.

Katonai iskola

Budapesten nagykorona-utcza 16. sz.

Beiratások az **egy éves önkéntes tartalék, és tényleges tiszti tanfolyamban** folyó év október hó 1-éig naponta történnek az igazgatósági irodában. 4778

Az igazgatóság.

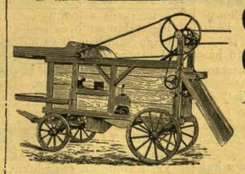

Cséplő-gépek tisztitással, 2, 3 és 4 vonó-állatra, erősek, munkaképesek és olcsók.

Cséplő-gépeket 1 és 2 vonó-állatra, szalmarázóval és rázó-rostával kezesség és próba-idő mellett szállitunk.

Díjmentes vasuti szállitás.

Szilárd ügynökök kerestetnek.

Mayfarth F. és Társa gépgyára

M./m. Frankfurtban.

Gyors és biztos segély gyomorbajban szenvedőknek.

Dr. Rosa

életbalzsama,

a legjobb és leghatékonyabb szer az

egészség fentartására,

a vér és nedvek tisztitása és tisztántartására s a jó emésztés elöidézésére, valódi minőségben

à 50 kr. és 1 frtért

is folyton készletben van a követk. gyógytárakban:

Budapesten: Török József
Hód-Mezővásárhely: Mike F
Karánsebes: Müller Fülöp.
Makó: Nagy Adolf
Malaczka: Friedrich János
Miskolcz: dr. Csáthi Szabó Ist.
Nagyszombat: Bogner Lajos
Pozsony: H. inrici Frigyes é Menczer Lipót.
Szeged: Barczay Károly.
Sz.-Fehérvár: Dieballá Gy.
Temesvár: Tö rö ay István.

Ausztria-Magyarország valamennyi gyógyszertárában és nagyobb füszerkereskedésében létezik raktár ezen élethalzsamból.

Fő-raktár:

FRAGNER B.

gyógyszertár «a fekete sashoz», Eck der Spornergasse Nr. 205—III.

Tisztelt uram! Az ön becses készitménye, a dr. Rosa-féle életbalzsam gyomor-nehézség és gyomorgörcs ellen, rám nézve oly jó hatásu volt, miszerint nem mulaszthatom el, Önnek ezennel legmélyebb köszönetemet kifejezni, egyuttal kérvén, mihelyt lehetséges, nékem ismét 2 üveggel, à 1 irtért küldeni, m ivért a díj mellékelve van. Fohnsdorf, Judenburg mellett, 1873. febr. 8 Tisztelettel
4394 **Wieser Ágoston,** bányamunkás szAutalaknában.

Ajánlat **vadászó, lovagló és utazó** eszközök bevásárlására nagyban és egyenkint.

Lefaucheux kétcsövü **vadászfegyver** mind valódi drót és más finomabb damask csövekkel frt 25, 27, 30, 40, 45, 47.

Lancaster kétcsövü fegyver frt 40, 50, 80.

Figyelmeztetés: minden egyes fegyver a vevőnek kézbesitése előtt pontosan belövetik és nehány mintatöltény melléktetik.

Közönsz. fegyverek csőszők és őröknek frt 6.—, 7.50 két csövü frt 12.50, drót csövü frt 16—20.

Lefaucheux-fegyver-töltények Cal. **16 12**

Lancaster 100 drb. frt 1.50, frt 1.90
zöld frt 1.50, frt 2.20
100 drb. frt 1.90, frt 2.30
zöld frt 2.10, frt 2.50

Töltény-dugaszok 200 drb. 40 kr., hamróféle 75 kr.

Belőtt biztonsági **Revolver** 25 tölténynyel frt 5, 7, 9.— vészezett frt 6, 8, 10.— finomabb frt 8, 10, 12,— erőslövésű zsebben hordható Bulldog-Revolver frt 13, 15, 17. Szabályszerű hadi Revolver frt 18—23.

Revolver-töltények m/m **7 9 12**
100 drb. frt 2.50, 3.—, 3.50

Középen gyuló „ „ 3.—, 3.80, 4.50

Gaubert-féle Lefaucheux-fegyver hol gyeknek frt 31.

UJ! Fusil a l'air gyüszünyi nagyságú légtöltényekkel 40 méter távolságra hord 2000 sörétes és golyós tölténynyel frt 90

Amerikai Henry Martini-fegyver 1200 lépesre hord, egy percz alatt 16 lövést ad frt 145.

Flobert czél- és madár-fegyver frt 12, 14, 17, 20, 29. Flobert-pisztolyok frt 7.50, 12.—. Flobert-töltények száza: golyós 50 kr. sörétes frt 1.50, nagy frt 1.80, 2.60. Vas-czéltábla kiugró figurával és mozgással frt 9.—

Gummi tárgyak házi használatra, mindennemű, személyes oltalom és beteg ápolásra.

Eső-köpeny fejfedővel könnyű gyalogláshoz frt 7.50—10.50, frt 12.50, erős kocsi és lovaglásho: frt 15.75—17.—, gumi czipők frt 1.15, 2.—, uraknak frt 1.85—3.15.

Utazáshoz szivartárak frt 4, 5, 6.

Vadesalogató sipok 60 kr. és frt 1.50, madárcsapda frt 1.50, aczél rókafogó frt 2.60, töltény-készitő frt 1, 2. tölténybecsavaró frt 3.75, 5, töltényhüvely 50 kr. és frt 1.25, gyutacsbeillesztő frt 1, Lancaster frt 3, töltény ölek frt 2, 8.

Vadásztáska frt 3.50—15, lőportár frt 2.80—7, jeladó sipok és kürtök frt 1—7, vadásztőr 10.50—12, kutya-apákravaló frt 1.50—2, kutya-zsinórok 50 kr. - frt 2, kutya-ostor frt 1—4, fegyverzsák frt 5—10, vadász-disztárgyak: **szarvas-, az-, rókatejek** stb.

Hiuta-ágy erősbe és szobába frt 4.50, 6.50, evő-eszköz tokban frt 3.80, étel-kosár frt 12—20.

Borszesz gyors forraló Rechandlang frt 2.75, 3, 3.75.

UJ! Ruha-plaid, esernyő, bot, tekeres frt. 6—10, angol-plaidszij 90 kr. frt 2.50, kalap-doboz frt 1.60, 6.—, irószekrecsak vizzel megtölteni 60 kr. 1.40.

Vizmentes utazó kofferek frt 4.50, 7.—, kicsi kofferek és bőröndök frt 6.25.—, női kofferosztályokkal frt 6.50—10, finom frt 10—20, utazó táska frt 3—7., igen finom frt 20, berendezett táska frt 18—60.

Utazás és **vadászathoz** sapkák 80 kr. — frt 1.70, vadász-poharok és üvegek 85 kr. — frt 6. Cosmopolit vadászpipa frt 1—1.30, pinczetok frt 3, 5, 8, üveggel frt 9, 10.50, 12, vadász-zsebmint bot frt 3.80, 7, 10, vadász-kés frt 1.80, 2, 4, kanócos tűszerszám frt 1.15—1.85, bőr, vászon és gumi lábtyuk frt 3.50—7.50, Brandtner vizmentes bőr-kenőcs frt 1—1.50—3.

Angol lovaglon-yergek disznóbőr frt 15—35, kettős kantár frt 5—7, kengyelszij frt 2.50, 3.50, hevederfrt 2.25—3.—, izzasztó frt 3—5, Zabla frt 1.80—3., kengyelvas frt 1.60, 2.—, sarkantyu 90 kr., felsatáló szijjal frt 2.—, Rinoceros lovaglo-vesszőlódomitáshoz 60 kr. — frt 3, agarászostor frt 4.50—8.—, lő-lábmentő frt 2.25, tűz és töres ellen istaló lámpák olajra frt 1.70—3, Kézi lámpák gyertyára 90 kr. — frt 3.

☞ **Meg nem felelő tárgyak készséggel kicseréltetnek, próba-megrendeléshez képes árjegyzéket küld**

Kertész Tódor, BUDAPEST, dorottya utcza 2.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

ATYA ÉS FIU

A TIZENKILENCZEDIK SZÁZADBAN.

Irta

LEGOUVÉ ERNEST.

Forditotta

FELEKI JÓZSEF.

ELSŐ KÖTET:

GYERMEK- ÉS SERDÜLŐ-KOR.

MÁSODIK KÖTET:

IFJU-KOR.

Ára a két kötetnek **1** frt.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 „ — Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 „ — Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 „

37-dik szám. 1878. BUDAPEST, SZEPTEMBER 15. XXV. évfolyam.

Gr. SZAPÁRY ÉS B. JOANNOVICS.

BOSZNIA és Herczegovina paczifikálása végett utnak inditott osztrák-magyar hadsereg négy ponton kelt át a határon: és pedig a sereg zöme báró Philippovics altábornagy és főparancsnok vezénylete alatt Bródnál, gróf Szapáry László altábornagy a balszárny vezére Samacznál, Würtemberg Vilmos herczeg Gradiskánál, mindnyájan a bosnyák határon, végre báró Joannovics István altábornagy, Dalmáczia ból indulva Herczegovina felé az Imoszki és Vergoracz közé eső vonalon.

Philippovics báró és Würtemberg herczeg arczképei rövid életrajz kiséretében lapunk egy közelebbi számában már megjelentek, ez alkalommal a másik két parancsnokot mutatjuk be olvasóinknak.

Gróf Szapáry Lászlónak, mint azt most már mindenki belátja, a meginditott expedicióban nehéz, talán a legnehezebb föladat jutott a négy parancsnok között. Dolna-Tuzla felé operálva, Boszniának Drina menti, Szerbiával tehát határos területeit kellett volna megszállania. Boszniának e része a tartomány legharczias abb részének volt elismerve évek óta, maga a vidék is olyan természetü, hogy végtelenül megneheziti a foglalást, mig a védelemnek tömérdek támpontot nyujtanak

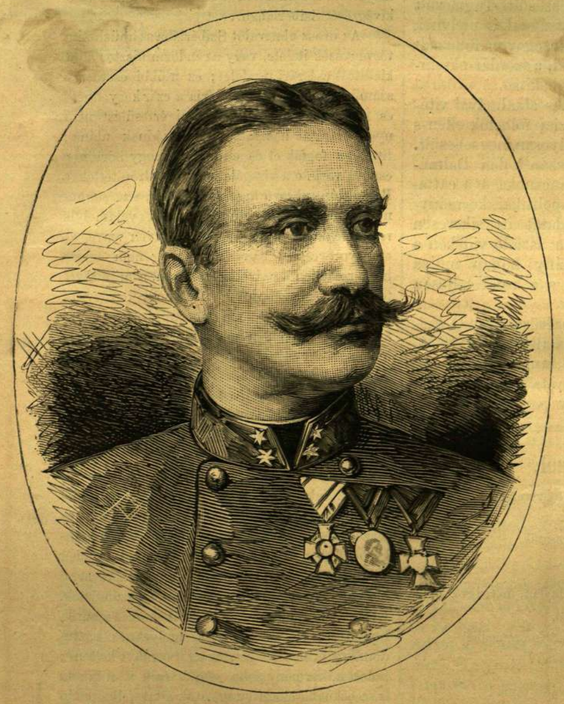

GR. SZAPÁRY LÁSZLÓ.

B. JOANNOVICS ISTVÁN.

ALVEZÉREK A BOSZNIAI MEGSZALLÓ HADSEREGNÉL.

szűk völgyei, sűrű hegyei és keskeny hegyszorosai.

Valóban nehéz eldönteni, vajjon a körülményeknek az osztrák fővezényleteknél nem ritka félreismerése, avagy a magyar elem iránti ellenszenv okozta-e, hogy az e terület ellen operálandó parancsnoknak nem bocsátottak akkora haderőt rendelkezésére, mely biztosithatta volna az eredményt; de tény, hogy Szapárynak egy gyönge hadosztálylyal, mintegy 8000 emberrel kellett megindulnia nagy feladata megoldására.

E hibát még tetézte az, hogy a boszniai fölkelők legtetemesebb része épen e vidékre vette be magát s ujabb hirek szerint a fölkelők terve az, hogy a másutt tulnyomó erő ellen ide vonulva, itt szervezzék a legerősebb ellenállást.

Ily viszonyok között kellett Szapárynak átlépni a határt s indulnia Dolna-Tuzla és Zvornik felé a Boszna völgyén.

Tudjuk, hogy az ő előcsapatai voltak az elsők, melyek fegyveres ellenállásra találtak s az ő huszárjai nyerték meg a „békés foglalás"-ból Maglajnál az első vérkeresztséget. Csakhamar kiderült az is, hogy Szapáry tulnyomó erővel áll szemben. De azért a kis sereg elszántan haladt előre folytonos csatázás között, mindaddig, mig végre élelmi és lőszere kifogyván, visszavonulni kényszerült a háromszoros erő elől.

A vérszemet kapott ellenség éjjel-nappal szakadatlanul nyugtalanitotta a hadosztályt, mely végre elcsigázva, a fáradságtól, éhségtől és szomjtól kimerülve, tömérdek nehézség és veszedelem között, mondhatni az ellenség golyózáporában s minduntalan megujuló támadásai alatt, érzékeny veszteséggel, de teljes rendben vonult vissza Dobojba, hol szilárd állást foglalva, visszaverte az ellenséges támadást, megerősitette állását s ezzel biztositotta a fősereg visszavonulási vonalát és tartotta magát mindaddig, mig az érkező segéd-csapatok oly helyzetbe hozták a hadosztályt, hogy a támadást ujra megkezdheté, a mi ujabb jelentések szerint immár megtörtént.

Sikertelen, de nem dicstelen volt az expedicció. A sereg nem hagyta el utközben betegeit, sem ágyuit s oly bátorságot és erőfeszitést fejtett ki, mely méltó lett volna a diadalra is. Mindezt elismerik azokban a körökben is, a hol nem mindig hajlandók méltányolni az érdemet, ha az esetleg magyar ember érdeme. Hogy pedig a XX-ik hadosztály aránylag oly csekélynek mondható veszteséggel megmenekült, az a Szapáry altábornagy érdeme.

Gróf *Szapáry* László Pesten született 1831. nov. 22-én. Ama kevés magyar közé tartozik, kiket a katonai egyenruha iránti ellenszenv nem idegenitett el a katonáskodástól, nem mondott le azonnal, a mint a tiszti bojtot megnyerte, mint számos honfia tevé, hanem megmaradt a szolgálatban, hol a legmagasabb fokok egyikére emelkedett.

1855-ben a király szárnysegéde lőn, 1862-ben pedig az 1. önkénytes huszárezred parancsnoka, melyből később a 13-ik, jászkun, huszárezred lőn. Mint ilyen vett részt 1866-ban az olasz hadjáratban, s ügyes taktikájával sikerült föltartóztatnia Cialdini tábornokot előnyomulásában s maga mégis csak jelentéktelen veszteséget szenvedett.

1869 őszén lőn vezérőrnagy s dandárparancsnok a XX-ik hadosztályban, melynek 1874-ben parancsnokává és altábornagygyá neveztetett.

E minőségben rendeltetett le még mult év elején a Szávához, az ott föllállitott figyelő sereg élére.

Az altábornagy ez időszerint csak 47 éves. Bátor, jeles katona, ki számos rendjelét érdemeinek köszönheti. 1862 óta nős, a midőn is összekelt a király fölovászmesterének, Grüne tábornoknak leányával, Máriával.

Ahhoz a feladathoz képest, melyet Szapárynak kellett teljesiteni, Joannovics altábornagynak szinte könnyünek mondható föladat jutott s kivéve az éhséget és nélkülözéseket, alig kellett seregének más ellenséget legyőznie Mosztárig, Herczegovina fővárosáig, mely szintén könnyü szerrel jutott birtokába.

Báró *Joannovics* István altábornagy s a 18-ik gyaloghadosztály parancsnoka 1828-ban jan. 5-én született Pazaristében, a katonai őrvidék ottocsani ezredkerületében. Katonai családból származik s hadi pályáját már 1842-ben megkezdé. Azt tartják róla, hogy emelkedését igazi érdemeknek köszönheti, s hogy az osztrák sereg legtapasztaltabb tisztjei közé tartozik. Számos csatában vett részt, többször megsebesült s nem egy diplomacziai küldetést teljesitett sikeresen.

1861-ben alezredesi rangban a boszniai osztrák főkonzulátusnak lett vezetője. Három és fél évet töltött itt e minőségben s hivatali teendői mellett nép- és tereptanulmányokat tett Boszniában és Herczegovinában, miért a kormány- és táborkartól dicséretben is részesült. Tagja volt ama nemzetközi bizottságnak, melynek föladata volt, hogy Herczegovina föllázadt kerületeit, Omer pasával, a szerdár-ekremmel egyetértésben, megbékitse.

A dalmácziai fölkelés alkalmával vitézül küzdött a krivoscziai fölkelők ellen s Dragaly erőd mellett sulyosan megsebesült. Fölépülvén, 1870 tavaszán a déli Dalmácziában levő sereg parancsnoka s a cattarói kerület katonai és politikai kormányzója lett. Nehéz feladatát itt sikeresen oldá meg, ugy hogy a lázadó vidéken a kivételes állapot nehány hónap mulva meg volt szüntethető s a rend teljesen helyreállt.

1871 végén lőn vezérőrnagy s Ő Felségének dalmácziai utja alkalmával, 1874-ben emeltetett bárói rangra. 1876-ban altábornagy, 1877 junius 22-én pedig a 18-ik gyaloghadosztály parancsnoka lett.

Őszszel.

Hűs szellő kél, s rá összerezdül
A sárguló pagony,
Fájó titok susog keresztül
Az őszi lombokon.

S hogy elbolygunk, mélán, merengve,
Az ismert fák alatt,
Én édesem, mondd, szép szemedbe
Fájó köny mért fakad?

Szivedben tán bús sejtés támad
A hervadás felett?
Sorsában a hulló virágnak
Látod tenvégzeted'?

Szegény virág — kelyhébe' nem rég
A Kéj, a Báj lakott,
Körüllebegték tarka lepkék,
És édes illatok.

De jött az ősz, és elhull kelyhe,
Dér ül a levelen,
És nem jő csókért már a lepke,
Elhagyta hűtelen.

Mihamar elszáll ifjuságod,
Gyorsan közelgve jő
S szépségedet, mint a virágot,
Megrontja az idő.

Ne sirj azért, ne! az én szivem
Nem ragyogó szemed',
Nem ajkad', mely mosolyg szelíden,
De tégedet szeret.

Száll az idő, és fürteinket
Derével hinti be,
Száll az idő, és szemeinknek
Homályosúl tüze,

Száll az idő, és régen eltünt
Az ifjuság kora,
Száll az idő, — de hő szerelmünk
Nem hamvad el soha!

Inczédy László.

Orosz dolgok.

II.

Szibériai számüzöttek.

1. Az uton.

Hogy a külföld ne nevezhesse a czár alattvalóit barbár népségnek, Oroszországban eltörölték (de csak elvben) a halálos itéletet, s behozták helyette a számüzöttek lassankénti halállal való kivégzését Szibériában.

Az orosz alattvalót Szibériába számüzheti a törvényszék itélete, vagy a rendőrminiszter által kiállitott császári rendelet; ez utóbbi esetben a számüzött „be kell hogy várja a czár kegyelmét" és sorsáról a közönség semmi értesülést nem nyer. Barátai hasztalan tudakozódnak utána; titokban fogták el és eltünt; de hogy börtönbe csukva várja-e a vizsgálatot, vagy elröpitették a Baikal-tón tul levő higanybányákba, azt sehonnan sem lehet megtudni, hacsak valamelyik rendőrségi hivatalnok, — megesvén szive az elhagyott család bánatán — meg nem sugja, hogy reméljen a czár kegyelmében, a mi annyit tesz, mintha azt tudatná vele, hogy özvegygyé lett. Ebben az eljárásban nem annyira az ellenfelét ily törvényen kivüli módon összemorzsoló önkény a kebelláziró, mint az a szemtelen alakoskodás az emberies érzelmekkel, melylyel Oroszországban minden lépten-nyomon találkozunk, és a mely az idegent arra a gondolatra birhatná, hogy ezek az igaztalanságok már tán el is évültek.

Az oroszok azt erősitik az idegen előtt, hogy az önkénytes számüzések rég megszüntek; de ha ismeretségünk elég régi arra, hogy az igazat megtudhattuk tőlök, bevallják az ellenkezőt. Ekkor aztán kiderül, hogy majd minden valamire való ember tud idézni példát arra, hogy egyet és mást titokzatos okokból számüztek. Ezeket az eseteket rendszerint azzal mentik, hogy vannak oly bűntények, melyeknek köztudomásra juttatása igen nagy botrányt keltene; holott a kormány soha sem irtózik a nihilista összeesküvők elleni vizsgálatok által felkeltendő botrányoktól, ha szintén főrangu hölgyek és tábornokok vannak beleleegyedve. A dolog valósága — ugy látszik — az, ha az orosz oly vétséget követ el, a melyet a törvényszék bizonyosan meg fog büntetni, ugy a rendes eljárást követik irányában; de ha felsőbb helyen gyülöltté tette magát, a nélkül hogy valamely megnevezhető vád alá eshetne, sutytyomban deportálják Szibériába.

Azt mondják, hogy a Szibériába deportált majd minden egyén, következett legyen be a deportáczió itélet következésében vagy a nélkül, elismeri büntetése igazságos voltát. Ez nagyon valószinű, mert kegyelmet csak ugy reméllhetnek, sőt hozzájok tartozóikkal is csak ugy engedik meg a közlekedést, ha bűnöket irásosan teljesen bevallják és megbánják. Nincs példa rá, hogy ezt valamelyik fogoly meg ne tegye. Önérzetességük büntetéseül azt az eshetőséget sem hagyják meg nekik, hogy valamikor tudathassák a világgal, hogy ártatlanul szenvedtek.

Szibéria nagy darab föld, legalább is négy akkora mint Magyarország; egymástól nagy távolságra szétszórva számos fegyencz-gyarmat van benne, melyek csak lakóik kényelmetlensége fokozatában különböznek egymástól. A gyarmatosok három osztályba sorozvák; az első osztályban saját költségüken élnek és családjukat is magoknál tarthatják; a második osztályosokat a kormány tartja, de meg van engedve nekik, hogy szükségleteiket, a tehetősebb gyarmatosoknál szolgálva, vagy iparosoknál dolgozva, beszerezzék; a harmadik osztályosok nehéz munkára vannak kárhoztatva, és ezeket utcsinálásra vagy a bányákban alkalmazzák.

Legterhesebb bűnösöknek a bányákra itél teket tartják; ez a büntetés egyenértékü a folytonos kinzás miatti lassu halállal, mert tiz év alatt minden bizonynyal megöli a legerősebbeket is, jóval az előtt pedig tönkre teszi egészségöket. Az elitélt, mig Szibériába nem érkezik, nem tudja minő sors vár reá, mert a biró, mikor az itéletben kimondja a nehéz munkát, soha sem emliti a bányát. Ha az elitéltnek van pénze, vagy vannak befolyásos barátai, helyesen cselekszik, ha az itélet kimondása és az elszállitás közötti időt arra használja fel, hogy oly rendeletet szerezzen a maga számára, melynél fogva a föld szinén könnyebb munkára utasittatik; különben mulhatlanul a föld alá küldik és nem látja meg az isten egét, mig fel nem huzzák, hogy meghaljon a kórházban.

Az elitélteket csapatokban szállitják Szibériába; e csapatok tavasz kezdetével indulnak utra, mihelyt a hó elolvad és a föld felszikkadt. Az egész utat gyalog teszik meg, lóhátos kozákoktól kisérve, kik láncsával, pisztolylyal és korbácscsal vannak fölfegyverkezve; utánuk döczög a paraszt szekerek hosszu sora a megsántultak és megbetegültek számára. Az indulás mindig éjjel történik, arról is gondoskodva van, hogy a nagyobb városokon mindig setétben haladjon keresztül a csapat. A férfiak szürke kaftánban, mellüken számozott rézlemezzel, hosszu száru csizmában, juhbőr kucsmával; hátukra egy pokrócz van felkötve, övükbe egy fakanál szurva, mely mellett egy pléh tálacska függ. A nőknek fekete köpenyük van kámzsával, külön csapatban utaznak, mint a férfiak; katonák kisérik, meg két-három felügyelő nő szekéren.

Mikor a csapat nagyobb városokon, például Péterváron vonul keresztül, mindegyik fogolynak hátra van kötve a keze láncczal, de a városon kivül leveszik a láncot; kivételt csak azok a férfiak képeznek, a kik veszélyeseknek vannak jelezve. Ezek egész uton négy fontos vasat hurczolnak a lábukon; a még veszélyesebbeket hármával egy gerendához láncolják, melyhez vas gyürüvel van kapcsolva a nyakuk és a melyet vállaikon emelnek.

Minden idegen, a ki tavaszfélt időzött Pétervárott s valamelyik husvéti bálból későn talált haza menni, találkozhatott a széles utczákon gyors lépésben elhaladó ily szomoru menettel, melyhez senkinek sem szabad közeledni, hogy megszemlélje; a kozákok hangosan csattogtatnak ostoraikkal, az ujságvágyók eltávolitása végett; a sor mellett fel s alá vágtatnak, mindegyre lebocsátják a földig láncsájuk hegyére kötött lámpásaikat, megnézik vajjon nem dobtak-e oda levelet. Gyilkosok, rablók, nihilista-összeesküvők, elitélt papok, lázangó katonák, hazafias érzelmü lengyelek, elegy-belegy, tölök telhető gyorsan lépdelnek, teljes hallgatagon. Ezután jönnek a nők, reszketve, zokogva, de ama borzasztó korbácsok miatt hangosan sirni nem merészelve; kétségkivül van köztök nehány fiatal hölgy: nihilismusért elitélt zürichi tanuló, vagy összeesküvéssel vádolt lengyel nő — mindezek legszorosabban összezsufolva elvetemült kalandornőkkel, bankjegyhamisitókkal, vagy a vutki hatása alatt férjöket vagy gyermekeiket legyilkolt lapos arczu muszka asszonyokkal.

A városon kivül a legelső templomnál megállitják a menetet és mind a két csapatot behajtják misére és némi rövid prédikáczióra. Az oltár mellől szónokló pap a világért el nem mulasztaná a czár kegyelmességét magasztalni s hallgatóit bünbánatra és meghódolásra inteni. A nők, a lengyelek és valamennyi állitólagos összeesküvő számára ez a prédikáczió kóstoló gyanánt szolgál, mert ezután valahányszor kegyelemért folyamodnak, mindig ily hangu választ nyernek. Templomból kijövet leveszik a láncot a foglyokról s megengedik, hogy az ut további folyamában együtt beszélgethessenek, kivéve mikor városon halad keresztül a menet. Ha kedvök tartja, dalolhatnak is; meg is kisérlik olykor-olykor elhagyott és soha sem látandó hazájuk után esengő szomoru dalba fulasztani keservöket.

E közben valamikép hire futamodik, hogy egy elitélt csapat van utban, és az utba eső falvakból a szánakozó földnépe meleg csájjal párolgó tálakat, egész halmaz lágy kenyereket, kwaszszal *) vagy vutkival tele korsókat hoz elő s a mint a csapat előörsét megpillantja, lerakja az utfélre és félre vonul, mert a foglyokkal senkinek sem szabad beszélni.

A szibériai deportáltak átalános sajnálat tárgyai, a mi nagyon természetes oly országban, melyben rendszerint nem a legnagyobb bűnösöket éri utól ez a büntetés. A falusiak utolsó falat kenyerüket is kihozzák e nyomorultak táplálására, kiket nagyon jellemzően „szerencsétleneknek" szoktak nevezni, sőt még a kisérethez tartozó kozákok is némi sajátszerü durva részvétet tanusitnak irányukban: megengedik, hogy felszedjék, a mit számukra az utfélre kiraktak és korbácsukat csak ellenszegülés esetében használják. Azonban gyakran a lázas örjöngést is ellenszegülésnek veszik, ugy hogy az a kényelemhez szokott férfi- vagy nő-fogoly, a kinek elméje a gyaloglás fáradalmai és a kilátásban levő rabság iszonyai alatt megbomlik, ki van téve annak, hogy levetköztetve kegyetlenül megkorbácsolják, a többiek elrettentésére.

A foglyok között kétszersült- és sós hús adagokat osztanak ki, aztán isznak, mikor vizet találnak, a mi utjok némely részein, főleg a végetlen pusztákon keresztül haladtokban, nagy ritkaság. Éjjelre a falvak szélén fenyő erdőkben, vagy a pusztákon telepednek meg. Az esőzések és a szeszélyes tavasz derei ellen csak pokróczuk és öltözékük védi. Utközben sok elhal közülök, ezeket a sirásás végett kiküldött csapatok temetik el a pusztákon. Pétervárról az Urál hegységig az ut megtart legalább hat hetet, ezen kivül sok fogoly még hetekig mászsza a hegyeket, mig végleges rendeltetése helyére eljuthat. Mielőtt Szibériába érkeznének, az emberi lakhelyek gyér volta, a talaj terméketlensége és az égalj növekedő mostohasága a legedzettebbekre is megteszi hatását; a szegény párák arczukba vésődött bánattal, remegő tekintettel czammognak odább-odább, legkisebb kedvök sincs a beszélgetéshez.

A „Pall Mall Gazette" egyik levelezője közelebbről a foglyok Szibériába szállitásának más módozatára hivta fel a közfigyelmet — ezt főleg a közép és déli oroszországi foglyokon gyakorolják. E levelező azt irja: „Láttam a nizsninovgorodi vásáron fényes délben keresztül vonulni 500 férfit minden életkorból, sorjában négyesével összeláncolva, utánuk gyalog nők és gyermekek, csak a betegeket és megsántultakat vitték parasztszekereken, utócsapatként. A menet elvonulása alatt a „Birsja"-n megszünt minden üzlet, s csak gyászos sorsukon sajnálkozó megjegyzéseket lehetett hallani. Az erődbe csukták őket és szombaton reggel, a mennyit betömhettek egy ezer tonnás bárkába, elszállitották; a bárka fedélzetén egy tyukól-szerü; körülbelől hat láb magas ketrecz van, vas rudakkal, ide szabad kijönni a foglyoknak fris léget szivni. Az örök és foglárok a ketrecz két végén fa-kunyhókban laknak és folytonosan szemmel tartják a foglyokat. A bárkát egy gőzös vontatja le a Volgán, fel a Kanza vizén Permig, itt veszi kezdetét a szárazföldi utazás rendeltetésük helyére. Két-három hónapig minden két hétben egy-egy szállitmány számüzöttet inditnak utnak; nagy hihetőséggel igy tart ez az egész hajózási idény alatt. Nagyon leverő látvány ily nagy tömeg fogoly; szürke egyenruhájuk és apróra nyirt hajuk mellett is, nagyon feltünő a különbség arczvonásaikban, könnyü kiszemelni azokat, a kik jó társaságban forogtak s meglehet, csak némi csekély kihágásért vannak itt, azoktól, a kik vad és eltaszitó tekintetükről itélve, gonosz szenvedélyeiket követték és érdemlett büntetésökkel lakolnak."

Nem minden számüzött utazik ily csapatban Szibériába. Ha a fogoly jó módu s nem vonta magára valamelyik csinovnik haragját annyira, hogy a boszuból oly terheket halmozzon reá, a melyek minél hamarább kioltják életét, ügyes vesztegetés által megnyerheti azt a szabadalmat, hogy saját költségén utazhasson. Ekkor aztán magával viheti nejét, annyi butorházi eszközt, a mennyit lehet, sőt cselédjét is, ha akad olyan, a ki annyira ragaszkodik hozzá, hogy elmenjen vele. De fizetnie kell a kisérő őrséget, a mely soha sem kesebb ötnél, egy tisztet is bele-számitva, sőt néha két ennyire is felmegy. Némelykor találkozik az ember ily számüzöttekkel a pusztán, rakott társzekerekkel s a ki nem tudja a dolgot, könnyen kéjutazásra rándult touristáknak tartaná. A nők mindig beletalálják magukat e sorsba; jegyezzük meg, hogy az orosz nőben semmi sem oly bámulatos, mint az a készség, melylyel férjét Szibériába követi; előkelő fényes körökben forgott oly nők, kiket valami nagyon gyönged feleségnek senki sem mondott volna, a mint beüt a szerencsétlenség, egyszerre megváltoznak és bátran szembe néznek azzal a sorssal, melynek nyomorai előttök ismeretlenek nem lehetnek. Csak kivételképen fordul elő arra eset, hogy a feleség férjét nem követi a számüzetésbe; de az ilyek sorsa nem irigylendő, mert egy társaság sem fogadja be őket. A szibériai számüzöttet halott számba veszik, felesége váló pert indithat ellene és ujból férjhez mehet. De a nagyon kevés ilyen esetben átalánosan a nőt tartják férje számüzetése fő okának.

Grenville Muray után angolból

Csurgó.

*) Fekete kenyérből készült sör-féle ital.

A BELGA KIRÁLYI PÁR EZÜST-MENYEGZŐJE. AJÁNDÉKOK ÁTADÁSA A NŐK KÜLDÖTTSÉGE ÁLTAL.

A MISKOLCZI VÉSZ: A NAGY TORLASZ. (HERMAN OTTÓNAK A HELYSZINÉN KÉSZITETT VÁZLATA UTÁN.)

A BOSZNIAI HADJÁRAT. UTCZAI HARCZ SZERAJEVÓBAN AUG. 19-ÉN.

A BOSZNIAI HADJÁRAT. GR. SZAPÁRY HADOSZTÁLYÁNAK VISSZAVONULÁSA DOBOJ FELÉ.

A belga királyi pár ezüst-mennyegzője.

A mult hó végnapjaiban ülte ezüst-menynyegzőjét, néhai József nádor leánya, hazánk felséges szülötte Mária-Henriette belga királyné. Ha ő, egy távol ország királynéja, minden alkalommal szeretettel gondol szülőföldére s második hazája mellett soha sem felejtette el, sem szeretni meg nem szünt az elsőt, Magyarországot, méltó, hogy életének ily szép napja alkalmából mi is szeretettel és tisztelettel gondoljunk reá s népei üdv- és áldás kivánataihoz a mi őszinte szerencsekivánataink is vegyüljenek.

Lapunk alig két évvel ezelőtt* közölte a belgák királynéjának arczképét s az alkalommal, midőn testvérét József főherczeget és leányát Koburg herczegnét látogatni jött haza s itt hosszasabban időzött, melegen emlékeztünk a felejthetetlen nádor leányáról, gyermekkorában nyert magyaros neveltetéséről s hazánkhoz, valódi honleányi szeretettel fűződő érzelmeiről. Azóta ismét ujabb jeleit adta ez érzelmeknek. Ez évben ismét meglátogatta első hazáját, fenséges testvérét s szeretett leányát, s magát minden lépten-nyomon ismét olyannak mutatta, a minő valóban — királynénak, a kinek nem koronájában vannak legértékesebb gyémántjai, hanem szive fenkölt érzelmeiben; a ki nem tartja méltóságán alul valónak, hogy letéve koronáját s levetve bársony palástját, nő legyen, a szó legszebb értelmében, nő, testvér és anya, s a mellett a szelidség, jótékonyság és szeretet angyala.

Ily nő levén, nem csoda, ha nem csak itt kedves és tisztelt, a hol született s a hová a gyermekkora emlékei vonják, hanem második otthonában, a belgák földén is. Mikor alig tizenhét éves korában, 1853 augusztusban, mint Lipót belga trónörökös fiatal neje, először ment oda, bájával, szeretetre méltó nőiességével s akaratlanul és öntudatlanul is csillogó szellemével, mindjárt megnyerte annak a népnek szeretetét, melynek kisded, de gazdag és mivelt országa, bár ugy szólván Francziaország fiókjának látszik a térképen, alkotmányos uralkodói iránti szeretete s bizalma által mindig megvédve maradt Francziaország forradalmaitól, s nem utánozta a nagy nemzetet abban, hogy királyait elüzte volna.

I. Lipót belga király 1865 deczember 10-én meghalván, az addig Brabanti herczeg nevet viselő trónörökös lépett utána hazája alkotmányos trónjára s decz. 17-kén ünnepélyes esküvel kötelezte magát hazája törvényeinek megtartására s lelkes trónbeszédben igérte, hogy országa és népe javát előmozditani tartandja élete fő feladatának. Esküjét s igéretét hiven meg is tartotta, s a belgák szeretete és bizalma a tanuság: hogy ezt népe is elismeri. A királyt környező szeretetben és hódolatban teljes mértékben osztozik a királyné is; s azok az ünnepélyességek, melyek házasságuk huszonötödik évfordulója s ezüst-mennyegzőjük alkalmával csak az imént folytak le, és a melyeknek nem egy lélek-emelő mozzanatának épen a királyné volt a központja, bizonyitják, hogy a ragaszkodás valódi s nem csak az illem — vagy épen a hideg kötelesség — forrásából ered.

Az ünnepélyek több napot vettek igénybe. Brüsszel, a főváros egészen el volt boritva a nemzeti szinekkel, hogy a közöröm ne csak a szivekben éljen s a szemekben tündököljön, hanem a falakon is fenn lobogjon; az emberek is nemzeti szin rózsákat viseltek fövegeiken s gomblyukaikban. Hétfőn, aug. 19-kén a királyi pár Brüggét (fr. Bruge, Nyugot-Flandria tartomány fővárosát) látogatta meg s részt vett az ott tiszteletére rendezett diszlakomán; kedden a kül-diplomatia tisztelgéseit s szerencsekivánatait fogadta s uj disz-ebéden volt jelen; szerda szabad napnak hagyatott fenn, de azért számos elfogadás történt. Csütörtök, aug. 22-ke volt a menyegző tulajdonképeni évfordulója, s annál fogva az ünnepélyek központja. Természetes, hogy e napot templomi ünnepélylyel kelle megnyitni, melynek szinhelyeül a Szent-Guduláról nevezett székesegyház volt kitüzve; a hol a malines-i (mechelni) érsek, Dechamps bibornok, öt püspök segédletével, volt az ünnepi szertartást teljesitendő. Bár az ünnepély tiz órára volt kitüzve, a templom már nyolcz órakor megtelt, s a hozzávezető utczák is a nép ezereitől voltak elállva. Az oltár balján a bibornok-, szemben vele a királyi pár számára volt a diszes trón felállitva. Tiz óra után megjelent a királyi pár, kisérve a trónörököstől, a német császári s az osztrák főherczegtől s a diplomaczia tagjaitól. A Te Deum után a királyi pár, a királyi palotába térve vissza, a tartományok főnökeit és küldöttségeit fogadta, a kik a nép üdvözletét hozták uralkodóiknak.

A küldöttségek legérdekesebbike kétségkivül a belga asszonyoké volt. A nők, az egész országban minden rangból és osztályból egyesültek, hogy szeretett királynéjokat e nap emlékéül ép oly szép mint értékes ajándékkal lepjék meg. E végből közadakozást nyitottak, melyhez csak belga nőktől fogadtak el hozzájárulást, és pedig egy igen csekélyre, nehány krajczárra volt szabva az egyes adomány legnagyobb összege, hogy minél többen, hogy mindenki, még a legszegényebb is, hozzájárulhasson. Az ily gyöngéd módon összegyüjtött tetemes összeg (112.000 franc) árán diszes müvü s értékes koronát készittettek, melynek homlokán egy ritka becsü és szépségü egyes-gyémánt (solitaire) ragyog, számos kisebb drága kő között. A korona, melynek rajzát közöljük, ifj. Kirner György magyar ékszerész müve, kit a budapesti keresk. és iparkamara küldött ki a párisi világkiállitás tanulmányozására, hol egy nagyobb műhelyben alkalmazást nyervén, a diadém kivitelével bizatott meg.

A korona 100.000 frankba kerülvén, a még fenmaradt s 10.000 frankot haladó összegen, az ajándék kiegészitésére, Belgium egyik legfőbb s kiválóan nőies iparczikke: *csipkék* szereztettek be. Egy négyszög méternyi csipkeuszály lőn összeállitva régi brüsseli csipkékből, azaz szabad kézzel készitett kis darabokból. E négyszög méteren, ezer meg ezer kis oroszlány, a régi brabanti és a mostani belga czimer állatai, nem felvarva, hanem beszőve láthatók. Az uszály alapját képezik ezek, melyből még szélesebb kidolgozásban, az ujabb tartományok és a főváros czimerei domborodnak ki.

E szép ajándék átnyujtására az ország minden tartományából népes hölgy-küldöttségek jelentek meg; kik, hogy az egésznek valódi polgári jellege legyen, a brüsszeli polgármester nejének vezetése alatt jelentek meg a trónteremben váró királyi pár előtt. A nők küldöttsége két ezer tagból állott s mindenik, a különböző tartományok szerint, ősi nemzeti ruházatát viselte. A látvány, rococcosága által kétszeresen érdekes, egyetlen volt a maga nemében. A királyné a belga nemzeti szinekbe öltözve, fekete csipkékkel tüzdelt és veres sávokkal szegélyzett szalmasárga ruhában s ugyanoly szinekből összeállitott kalappal állt a király oldalán a kis diszasztal mellett, melyre az ajándékok fel voltak téve s az egyéniségében fekvő bájjal és kegygyel fogadta hű belga asszonyait; meghallgatta s nyájasan visszonozta a polgármesterné asszony rövid szónoklatát; bemutattatta magának az egyes tartományi küldöttségek vezetőit s kegyéről és szeretetéről biztositva bocsátotta el a tarka szinü menetet szine elől.

Pénteken még egyre ömlöttek a küldöttségek. Az állami tisztviselők, az egyházak, a tanintézetek, a kereskedő és iparos czéhek, a polgárság és aristokratia, mind képviselve volt. Miután csütörtökön az egész város ki volt világitva, erre a napra még nagy fáklyás menet volt tervezve, de azt az eső miatt nem lehetett megtartani.

Végre, a folytonos ünnepélyességekben telt hét utolsó napja: a szombat, a gyermekek napja volt. A főváros összes községi iskolái, melyeknek gyermekseregéhez a vidéki iskolák küldöttségei csatlakoztak, hosszu sorokban lépdeltek el a királyi pár előtt. A fiuk apró zászlócskákat vittek kezeikben, melyeket hódolattal hajtottak meg a felségek előtt; a leányok pedig kis kosarakban virágokat hoztak, melyeket a királynénak ajánlottak fel.

Igy ért véget ez ünnepi hét, melynek minden napja tele volt örömmel; bár mennyi volt a fény, még is sokkal több volt az őszinte szivérzelem. S ha a mindegyre fel-felriadó üdvkivánat és éljen-zaj meg-megreszkettette a levegőt, a szivek csendes imája, jó kivánatokkal terhelve, bizonyosan égbe jutott!

—*á*—*r*—

* „Vasárnapi Ujság“ 1876 május 14-ki 20 száma élén.

Csataképek a boszniai hadjáratból.

Szapáry visszavonulása. — Utczai harcz Szerajevóban.

A hadvezérek dicsőségét nemcsak a nyert csaták képezik. Még ma is, évezredek mulva dicsérettel emlegetik Xenophon visszavonulását Kis-Ázsiában s Hannibál utját Itáliában. Távolról sem lehet gondolatunkban, hogy e nagy hadi müveletekkel összehasonlitsuk azt a véres munkát, mely jelenleg Boszniában foly: de azt el kell ismernünk, hogy az eddigi csatározások között nem az egyes csaták, hanem Szapáry gróf visszavonulása képezte a legjelentékenyebb mozzanatot.

Az okkupáló hadsereg balszárnya a 20-ik hadosztály ugyanis, melynek parancsnoka gróf Szapáry, azon rendeletet vette, hogy Dobojtól délkeleti irányban haladjon a tuzlai uton Zvornikig, a szerb határ szélén fekvő erődig, hol a fölkelők egyik főfészke van. A vállalat azonban szerencsétlenül ütött ki. Az előre ki nem számitott akadályok s különösen a lőpor elfogyása kényszeriték Szapáryt, hogy már Tuzlából visszatérjen. Csakugyan innen Gracsaniczán át vissza is jött. Utját ez alatt a fölkelők nagy részt megszállották. A kifáradt s ezenkivül éhségtől és szomjuságtól gyötört katonáknak csaknem minden lépten nyomon küzdeni kellett az ellenséggel, az utak mellett lévő sziklák s erdőségek számos ismeretlen helyéből egész váratlanul puskatüz fogadta őket, a sebesültek s hadipodgyász nagy száma, s mindenekfelett a rossz hegyi ut megnehezitette utjokat s mindamellett aránylag csekély veszteséggel érkeztek meg kitüzött helyeikre.

E nevezetes hadi müvelet egy részét mutatja be mellékelt rajzunk, melyet egy angol lap rajzolója a hely szinén készitett. Aug. 13-án, a világosi fegyverletétel évfordulóján volt. A fölkelők lesből, talán az eddigieknél erősebben is megtámadták a hadsereget. Az eddig példátlan megörzött rend is felbomlani látszott. Pár perczczel előbb még egészen vidáman társalgó katonák estek a lesből intézett támadás áldozatául s a magaslatokon mind több ellenség jelent meg, ugy hogy csakhamar valóságos csata fejlődött ki. Nehéz, véres küzdelem volt ez, melynek kétségkivül nem legkisebb nehézsége volt, hogy a katonáknak nem lehetett dicsőséggel harczolniok.

S nehány nagyobb csatát s ostromot leszámitva, ez a jelen háboru általános jellege. Guerilla-harcz foly minden területen, vérengző és pusztitó, s ezen harcz még hónapokig tarthat, mert a járatlan utak s ismeretlen bérczek igen kedvező alkalmat nyujtanak hozzá.

*

A XIII. hadtest zöme aug. 19-én vonult be Bosznia fővárosába, sok véres csatározás, roppant fáradalmak kiállása után.

A mondott nap kora reggelén három hadoszlopban indult meg a sereg a város megszállására. A balszárnyon levő 6-ik hadosztály kezdé meg a harczot, Tegetthoff altábornagy vezetése alatt megnyitván a tüzelést a Paszanhegy magaslatairól. Egy óra mulva a Villecz ezredes alatt álló czentrum ágyui is megdördültek az erőd ellen. Két órára rá megszállta a Debelo Brdo lejtőjét, honnan egész Szerajevon végig tekinthetni. Mintegy két óra hosszáig szakadatlanul játszott 60 ágyu, heves tüzet okádván a város ellen.

Villecz ezredes ekkor elérkezettnek látta az időt, hogy a város nyugati kapuját megrohanja. E végből kirendelte a 46-ik gyalogezred hat századát, és pedig két századot szétszórt rajokban, kettőt zárt sorokban, kettőt pedig tartalékul.

Mivel az ellenség még a tulajdonképi roham előtt elhagyta a város környékét, az első szakaszok igen is hirtelen törhettek be a nyugati utczákba.

Itt azonban rettenetes utczai harcz fejlett ki a kétségbeesetten küzdő fölkelőkkel, ugy hogy maga a főparancsnok is a „képzelhető legiszonyubbnak“ jelenté hivatalos tudósitásában. E mészárlás egyik jelenetét tünteti fel képünk. A fölkelők a házakba vonultak vissza, s onnan lövöldöztek a benyomuló csapatokra. Minden házat, minden udvart a szó legszorosabb értelmében külön kellett megostromolni. A benyomulók elseje Hunyadi Novák Mihály százados volt. Midőn két rajjal betört a városba, minden ajtóból, minden ablakból, sőt még a házak fedeléről is lövések fogadták. De még a házak belsejében is szobáról szobára folyt a véres küzdelem. Trost hadnagy egy szobába betörvén, ott egy tiz éves leánykát talált, a ki lövésre kész fegyverrel várt reá. Egy másik házban egy kilencz éves fiu kezéből csak akkor tudták kicsavarni a handzsárt, mikor már több katonát megsebzett vele. Az utczákon is sok nő és gyermek harczolt s ott esett el a küzdelem dühében.

Az utczai vérengzés csak 3 óra felé szünt meg. Ugyanakkor esett a megszálló csapatok kezébe a czitadella is, mire feltüzték az osztrák zászlót, s 101 üdvlövést tétetett Philippovics altábornagy.

Öt óra tájon nyugodt lett a város, melynek egy része elpusztult, mig lakosai véres halmokban feküdtek az utczán összekeveredve elesett katonáinkkal, kik itt találták halálukat.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ. — KILENCZEDIK FEJEZET.

Kazondé.

A rabszolga-karaván május 26-kán megérkezett Kazondéba. A foglyok fele elhullott az uton; de bánták is azt a hajcsárok! A rabszolgáknak jó ára volt, nagy a kereslet, s igy ez utolsó razzia, igy felében is, jó üzletnek volt mondható.

Kazondé, mintegy háromszáz franczia mérföldnyire a tengertől, a hol a Coánza beleomlik, a legnevezetesb *lakoni*-k — vásárhelyek — egyike az angolai tartományban. Nagy piaczán, a *csitokán* kötik az alkukat, az adásvevési csereberét. A rabszolgákat hajtó karavánok ide futnak össze, sugárosan a világtájak mindenike felől.

Mint Közép-Afrika minden nagy városa, Kazondé is két egymástól jól elkülönzött részre oszlik; egyik az arab, portugall vagy benszülött kereskedők városrésze, mely barakkszerü lakásokból s inkább aklokhoz hasonló alacsony, silány épületekből áll, a „portéka“ elhelyezésére; a másik valamely néger király székhelye, a ki nem egyéb mint egy megkoronázott részeges barom rendesen, a ki vad kegyetlenkedése által félemliti alattvalóit, s a kereskedők és üzérek bőkezü adományaiból (mintegy jövedelmi adójukból) tartja fenn magát.

Kazondéban a kereskedő városrész egészen azé az Alvez José-Antonióé volt, a kiről már Negorot és Harrist hallottuk volt beszéleni, a kik ügynökei voltak e nagyban kereskedő rabszolga-üzérnek. Itt volt főüzlete; de volt még egy Bihében s egy harmadik Cassange-ban (Benguelában) is — a hol Cameron, a derék utazó, történetünk után nehány évvel találkozott is vele.

A város e kereskedelmi része egy főutczából áll, melyben két sor, sárból vert falakkal, alacsony széles fedéllel négyszögre épitett ház vagy inkább akol megy végig, a miket *tembe*-knek hivnak. Az utcza s vele a város végén pedig van a csitoka, a nagy piacz.

Nem messzi a várostól foly a Luhi, nagyobbszerü patak, melynek folyása még nincs kiismerve, egyébiránt a Coongo-nak s ez viszont a Zairenak a mellékfolyója.

A város másik része, a kazondéi néger király székvárosa, egy csomó ronda kunyhóból áll, melyek nagy területen vannak szétszórva; némelyek szabadon, mások erős nád vagy sürü figesövénynyel köritve; — közép tájon, egy papirusnövénynyel körülvett területen, mintegy harmincz gunyhó, melyek egy részében az udvari szolgaszemélyzet, másikában a hárem lakik, középen pedig egy valamivel csinosabb és magasabb tembé: — ime, a kazondéi szerecsen király palotája!

Maga a király, névszerint Moáni Lunga, ötven éves lehet, de a szeszes italok mértékletlen élvezete, a csak nem örökös részegség, reszkető aggastyánná tették. Hatalma nagyon alászállt elődeiéhez képest. Alig van négyezer katonája, mig az előkelőbb portugall rabszolgakereskedők huszezerrel is rendelkeznek; s csak ritkán engedheti meg magának azt az örömet, mint a régi jó időkben, hogy husz-harmincz rabszolgájának, csupa mulatságból, egyszerre fölmetszesse a hasát. Azért ő kegyetlenkedik, ha részegségében kedve van rá; rabszolgáinak fülét, orrát levágatja, vagy másképp csonkittatja meg őket. Mivel azonban napról napra gyöngül, halála rövid időn várható. Nem bánkódnék utána senki. Egész Kazondéban csak egy ember vesztene a Moáni Lunga halála által: s ez José-Antonio Alvez, a rabszolgakereskedő. Méltán tarthatna attól, hogy ha a király első neje Moána királyné nem jut trónra, az országot egy hatalmasb szomszéd, az ukuzui királyok egyike foglalja el, a ki már is garázdálkodik a határon s a kinek egy más rabszolgaüzér, egy Tipo-Tipo nevü tiszta vérü arab szerecsen a kegyencze.

De ideje már Alvez José-Antonióval, a hirhedt és félelmes rabszolga-üzérrel is megismerkednünk. Neve után azt hinnők, hogy *msungu*, vagyis fehér ember. Neki azonban csak üzleti érdekből fölvett neve portugall; maga valódi néger, a ki az üzér világban Kerendelé nevén is már ismeretes volt. Dondóban, a Coanza partján született; mint rabszolga-hajcsár kezdte pályáját, azután ügynök lett; ügyessége, kegyetlensége, hidegvére s szerencséje annyira vitték, hogy a legnagyobb „vállalkozók“ egyike lett Közép-Afrikában; neki adózott a legnagyobb vidék; s a kazondéi vásárnak ő volt az egyedura.

A karaván, melyet utján kisértünk, mint mondók, május 26-án érkezett meg Kazondéba. Sand Dick jól számitott; harmincznyolcz nap telt el a Coanza-parti tábor megindulása óta. Öt hét, a legborzasztóbb szenvedések között, melyeket a sors vagy embertársaik kegyetlensége valaha emberi teremtésekre mért!

Délben érkeztek Kazondéba; dobok, kürtök, a kudu-szaruk éktelen lármát ütöttek, közbeközbe puskaropogás is hallatszott. A katonák puffogatták puskáikat, örömükben, hogy pihenő helyre jutottak s a mit az uton nélkülözniök kelle, ismét agyon ihatják magokat.

A foglyok száma összesen kétszázötven fejre olvadt le; ezek is erejök fogyatékán voltak már. Mint a birkanyájat hajtották őket a katonák és hajcsárok magok előtt, azután a barakkokba csukták be, mint birkákat az akolba. Ezekben már másfélezer hasonló fogoly várta őket, kik mindnyájan a kazondéi vásár áruczikkei gyanánt voltak harmadnap szereplendők. A barakkok egészen megteltek a nyomorultakkal, kiknek nyakáról levették ugyan a horogalaku jármot, de a lánczot rajtok hagyták. Az öreg Tamás is megölelhette végre fiát, kivel össze volt kötve, de még sem érintkezhetett s két fiatal társát, kik szintén hasonló sorsban voltak. Sirva borultak egymásra, de nem panaszkodtak; többet éreztek, semhogy szólni birtak volna. Bat, Austin és Actéon, erős testalkatukkal ellenálltak a nagy megpróbáltatásnak; de Tamás annyira ki volt már merülve, hogy ha az ut még egy nap tart, valószinüleg a szegény vén Náni sorsára jutott volna.

Mind a négyet egy szűk barakkba zárták, a hol némi élelmi szert találtak s be kelle várniok, mig az üzér megtekinti őket. Dick Sand külön, egy havildár őrizete alatt maradt.

Végre is Kazondéban volt, a hová — hite szerint Weldonnét, fiát s Benedek urat is hurczolták. Kereste őket szemeivel, mihelyt megérkezett; de semmi nyomukat föl nem fedezhette — s a mi még jobban meglepte, sem Harris, sem Negoro nem jelentkezett. Pedig ha Weldonnét, mint foglyot, zárva tartották is, arra számitott, hogy szerencsétlenségük e két okozóit mindenesetre látni fogja; s ha ezek itt vannak, biztosan következtethet a Weldonné itt létére is.

Az a gondolat is gyötörte, hogy Dingo, a hü és okos kutya, sem mutatkozott többé amaz éj óta. Ő készen tartotta válaszát, melyben arra kérte Herkulest, hogy csak Weldonnét és fiát kisérje szemmel s nekik siessen ha lehet segitségükre; de Dingo nem jött a válaszért. Szerencsétlenség érte-e? Vagy Herkules óvatosságból nem küldte-e ujra? Vagy tán, ha már Weldonné nincs itt s más felé vitték, az ő nyomait követi-e Herkules, s azért nem adhat uj hirt magáról? Mind e lehetőségeknek helyet adott Dick gondolataiban. Gondolatai valóban kinosak voltak. Az ut annyi szenvedése közt egyedül az a gondolat tartotta fenn eddig, hogy Weldonnét és fiát, a kikért élt, csak itt fogja találni Kazondéban. S ha e reménye meghiusult, mi czélja még életének? Igy nincs hátra egyéb, mint meghalni! Ez a gondolat foglalta el egész valóját. Nem ismerte önmagát, mikor igy gondolkodott. A tizenötéves fiu rövid időn férfiuvá lett a szenvedések és megpróbáltatások iskolájában; s a csüggedés, mely lelkét meglepte, csak pillanatnyi lehetett; mintegy pihenés, a nagyobb elszánás előtt.

E pillanatban harsány trombitaszó hangzott. Dick, csüggedt helyzetéből a csitoka porondján, felugrott, meglátni: mi történik? Hisz minden uj esemény nyomára vezetheti azoknak, a kiket keres.

„Alvez, Alvez“ — suttogta s kiáltotta minden hang. A hatalmas üzér, a kitől mindnyájok sorsa függött, jött megszemlélni vásári portékáját. Hátha ügynökei, Harris és Negoro kiséretében vannak! Sand Dick megkettőztette figyelmét.

A föutcza végén, mely a csitokára nyilt, egy *hamak*, avult rojtos szőnyeggel borított gyalog kocsi jelent meg. Négy néger hozta a vállán. Mikor letették, egy öreg néger szállt ki belőle. Fején fehér fez, testén gyér ruházat, melyre rongyos szegélyü köpeny volt keresztül vetve; fekete mezitelen lába gyékény czipőbe dugva: ez volt Alvez José-Antonio, a méltán rettegett rabszolgakereskedő. Utána egy csaknem majom-arczu és sajátságos ruházatu egyén szállt ki a gyalogkocsiból. Egész ruházata egy ing s fűvekből öszszefűzött szoknya és konya szélü gyékény kalap volt; még czipő sem volt a lábán, csak egy láncsa a kezében. Ez a fiatal Coimbra volt, hasonnevü apjának, a bihéi főügynöknek a fia, s Alvez kebelbarátja és kegyencze, egy részeges, kiélt, haszontalan suhancz, Alveznek a gonosz szelleme, minden kegyetlenségre ingerlője s a kivitelben jobb keze; valódi átok, s az emberiség szemete.

A MISKOLCZI VÉSZ: A VERES-HID-UTCZA EGY RÉSZE.

Ily kiséretben jött a hatalmas rabszolgakereskedő; s a mi Sand Dicket leginkább leverte, hogy két ellenségét, kiknek látásától irtózott s mégis óhajtotta, nem látta főnökük kiséretében.

A karaván vezetője, az arab Ibu Hamiz sietett a főnök üdvözletére s számot adott utjok sikereiről. Bár Alvez összevonta szemöldökét a hirre, hogy utközben a karaván fele elhullott, vigasztalódott, hogy mégis harmadfél százzal gyarapodott a készlete s megveregette az Ibu Hamiz vállát. A havildárokat is megdicsérte; a katonák zsoldját pedig azonnal kifizetni rendelte.

Alvez és Coimbra portugall és néger keveréket beszéltek, a miből Dick, bár elég közel állt hozzájok, alig értett valamit. Csak az eredményekből látta a kiadott parancsok természetét. Egy havildár a barakkhoz közeledett, melyben az öreg Tamás, három fiatal társával volt elzárva, s őket Alvez elé kisérte. Dick közeledett, hogy semmit se veszitsen el e jelenetből. Alvez szemmel láthatólag örvendett, a mint a három fiatal, erőteljes négert megpillantotta. Megvetőleg nézett az öreg Tamásra, kinek meggörnyedt alakja nem igért jó vásárt.

— Isten hozott, — mondá nekik rosz angol kiejtéssel.

Az öreg Tamás előlépett s igy felelt:

— Mi szabad emberek vagyunk, északamerikai polgárok.

— Ugy, ugy, jó, tudom! — mormogá megvetőleg az üzér. — Isten hozott.

S azzal intett, hogy vezessék el. Az öreg Tamás megkisérlette még egyszer a tiltakozást, de sikeretlenül. Mikor vezetni akarták, a fiatal Coimbra oda lépett s Austint, a legizmosabbat a négy közt, tapogatni kezdte, mint az eladó barmot szokás, hogy milyen husban van. De Austin ugy vágta képen a szemtelent, hogy hármat fordult a sarkán. A havildárok rá akartak rohanni, de Alvez, a kinek tetszett a trefa s hahotával nevetett kegyencze balesetén, intett, hogy ne bántsák, s egyszerüen elvezettette a négereket.

Most Sand Dicket vezették elébe. Alvez kétségkivül értesülve volt a fiatal ember kilétéről, mert látható örömmel legeltette rajta szemeit s csak ennyit mondott:

— Ahá, a kicsi yankee!

— Ugy van, — felelt ez merészen. — Yankee vagyok; mit akartok velem és társaimmal?

— Ugy, ugy, — viszonzá egykedvüen a buta Alvez; — a kicsi yankee, ugy, ugy.

Nem értette meg, vagy hallatlanná tette a hozzá intézett kérdést?

Dick most Coimbrához intézve, a ki ezalatt összeszedte magát s előbbi fenyegető állását vette föl, ismételte a kérdést, de tőle sem kapott feleletet.

Alvez pedig Ibu Hamiz-zal beszélt s halk hangon parancsokat osztott neki, melyek valószinüleg Dickre és társaira vonatkoztak. Dick, látva, hogy elválasztják őket, mintha csak magában beszélne, de elég hangosan, hogy azok is meghallhassák, ezeket mondá:

— Bátorság barátim; Herkulestől tudósitást kaptam, a hü Dingo által. Élnek s örködnek felettünk és Weldonné asszony felett. Türelem és bátorság.

E perczben egy kezet érzett vállára nehezedni. Megfordult — s Harrissal találta szemben magát.

(Folyt. követk.)

Egyveleg.

Calvin első franczia katekizmusa. A párisi „Bibliothèque Nationale" kéziratai közt nagyszerü fölfedezést tettek: megtalálták Calvin első franczia katekizmusát. Háromszáz évig elveszettnek tartották. A bibliographok csak a másodikát ismerték. Az első katekizmus egyaránt nagyérdekü a theologokra és azokra nézve, kik a franczia nyelv történetét tanulmányozzák. A művecske 1536-ban jelent meg Genfben és első franczia műve volt Calvinnak, ki mint irodalmi reformator is jeles volt. A műnek csak egy latin versiója maradt fönn. Nemrég Bordier, franczia tudós, kitünő könyvbuvár, a „Bibliothèque Nationale" Du Puy-féle gyüjteményében fölfedezte a katekizmust. Góth betükkel van nyomatva, 48 számozatlan lapból áll, szerző és nyomdász neve nincs rajta s a czime: „Instruction et Confession de foy dont on use en l'Eglise de Genéve. (A genfi egyház hitvallása és utasitásai.) Összehasonlitotta az emlitett latin versióval és ebből tünt ki, hogy a föltalált példány (mely valószinüleg unicum) csakugyan az elveszett katekizmus. A könyvet ujra lenyomatta 400 példányban, és az első franczia kalvinista katekizmus háromszáz évi elzüllés után most ujra közkézen forog.

Látogatás Kossuthnál.

Turin, 1878. aug. 2. *

T. Szerkesztő ur! Párisból jövő utazótól valószinüleg azt várná Ön, hogy Franczia-országról, Párisról, vagy épen a napi renden levő közkiállásról irjon. Volna is mit irnom akár egyikről, akár másikról, mert elég részem volt mindenikben, s aztán nem is egészen hálátlan dolog *most* ilyesmikről levelezgetni. Én azonban ez úttal félre teszem Franczia-országot Párisával és kiállításával egyetemben. Hiszen *Turinban* vagyok!

Igazán különös! Mennyire idegen ránk nézve Turin városa, akár politikai, akár geografiai tekintetben, s neve mégis mennyire meg tudja gyorsitani a magyar ember szive dobogását. S hogy is ne! Hiszen annak a férfiunak neve fűződik Turinhoz, kinek élete és tettei nemzeti történelmünk legfényesebb lapjaira jegyezvék föl; kinek politikai és erkölcsi nagyságát ország, világ tisztelettel illeti, s kinek emlékét sem mulandóság, sem erőszak ki nem törli soha a nemzet szerető lelkéből. De ne is törölje! Mert a nemzet, mely nagyjairól megfelejtkezik, melyben a dicsők iránti kegyelet kihal, önmagát gyalázza meg, söt veszte felé siet.

A kétségtelen érdem, az igazi nagyság iránti hazafias kegyelet szólalt meg az én lelkemben is, a mint a szavojai alpesek közül Turinba érkeztem; ennek a kegyeletnek kivántam kifejezést adni, midőn (S. R. és V. J. barátim társaságában) arra határoztam el magamat, hogy Kossuth Lajost az ő csöndes magányában, Collegno al Baracconeban, fölkeresem.

Tisztelgő látogatásunk megejtésére a tegnapi napot, azaz aug. 1-ét tüztük ki.

Gyönyörü volt ez a nap minden tekintetben. A természet a legékesebb nyári pompában tündökölt a nélkül, hogy a szép tiszta égről alá ragyogó nap nyomasztó hőséget árasztott volna le a szép Piemont ezen legszebb vidékére.

D. e. 11 óra felé repeső szivvel siettünk az Alkotmánytér (Piazza dello Statuto) végén levő állomásra, honnan egy keskeny vágányu magán vasut visz Rivoliba, utba ejtve az innen csak 20 percznyire eső Baracconet.

Kevéssel 11½ óra előtt már Kossuth kies lakása előtt robogtunk el, melyet sokszor látott rajzai után azonnal fölismertünk, s hova a tőle csekély távolra eső állomásról oly biztosan közeledtünk, mintha csak haza mentünk volna.

Azt hiszem, hogy soha ez életben nagyobb örömet nem éreztem, mint midőn a Kossuth telkére beléptem. Alig birtam szivemen és könyeimen uralkodni. Szinte szükséges volt rám nézve, hogy előbb a nagy ember megható hűségű Montholonjához, Ihász ezredeshez menjünk be s az ő látása által mintegy elékészitsem magamat ezen többször óhajtott, mintsem remélt látogatáshoz.

Ihász Dániel Kossuthtal egy telken, de külön épületben lakik, mely a hosszas négyszögü parknak délnyugoti szögletét foglalja el, mig a volt kormányzó egyszerü, de csinos kastélya annak hátterén emelkedik. Ihász lakása kis, egyemeletes házacska, melynek földszintjét a cseléd ség, emeleti három szűk szobáját pedig maga az ezredes foglalja el. Mind a két házat nagyon emeli a szép park, melyet az emberek elől a természet kebelére menekült Kossuth maga tervezett, maga alkotott. Még pedig milyen vidéken! A piemonti termékeny róna egyik legkiesebb pontján, melyet délkelet felől az Apennineknek Turin alá érő végső nyulványai, éjszak és nyugot felől pedig a gráji és cotti alpeseknek nagyszerü bérczei szegélyeznek, világosan láttatva ez utóbbiak nemcsak ide közelre lépő meredek lejtőiket, hanem havas tetőiket is, melyek között egyik leghatalmasabb a Pó forrásai fölött meredező kup alaku Monte Viso. Igazán megragadó tájkép! Lent a Pó széles völgyében dús növényzetü olasz nyár; az alpesi lejtőkön tavaszi üdeségben pompázó lombos és tűlevelü erdőségek, oda fent pedig a büszke ormokon fehér lepellel csillogó tél! Vajon ösztöne, avagy rendeltetése hozta-e ide Kossuthot, hogy a természetnek e tündéri ölén találjon enyhet és vigasztalást?

— — Beléptünkkor Ihász nem volt szobáiban; de olasz cselédje által rögtön elészólitva, nehány percz mulva már közöttünk termett és szives jó indulattal üdvözölt bennünket.

Ihász Dániel közép termetü, zömök, vaskos ember, igen deres hajjal, szakállal és bajuszszal. Élte delén már jóval túl van; de tartása és járása még mindig elléggé katonás. Egészséges szinü, kerek arcza igénytelen jóságot, szürke szemei nyiltságot és őszinte nyájasságot árulnak el. Beszédje keresetlen, folyékony és igen barátságos; öltözete egyszerü, polgári. Szobái szintén egyszerűek, melyekben a legszükségesebb butordarabokon kivül csak a mult és jelen nehány emléke látható. Igy a fogadó szobában nehány fegyverdarab, egy 1848/9-i zászló, nehány hazai történelmi tárgyu kép, melyek között legérdekesebb (noha nem annyira kivitelénél, mint inkább tárgyánál fogva) egy Kiutahiát ábrázoló festmény, melyen a város látképe fölött egy repülő angyal egy fehér zászlót tart a következő fóliratal: „Post fata beli anni 1848—49 quos barbara Austriae furor non abstulit captivos hospitesque illustres Magiaros recepit habuitque Kutahia sic Europae diplomatia iubente." (= Az 1848-9. évi háboru szerencsétlensége után azon jeles magyarokat, kiket Ausztria bősz dühe foglyokul nem ejtett, Kiutahia fogadta be és tartotta vendégeiül, igy parancsolván Európa diplomatiája), stb. Az utczai erkélyre nyilő nappali szobában pedig kagyló- és csigagyüjteményei vannak az öreg urnak, melyek tulnyomólag kövületek. Elég jól vannak rendezve és legtöbbnyire szakértőleg meg is határozva. A falakon többnyire olasz nevezetességek arczképei láthatók. Ime Kossuth közelében még a harczi riadalmakban megőszült kemény katona is a béke apostolává válik.

Ihász velünk és jövetelünk czéljával hamarosan megismerkedvén, azonnal a legnagyobb készséggel ajánlkozott, hogy bevezet bennünket Kossuthhoz. „Előbb azonban megnézem," mondá két irányu figyelemmel, „hogy azonnal mehetünk-e; mert Kossuth rendesen ilyen időtájban szokta naponkénti hideg fürdőjét használni. Nem akarnám, hogy esetleg sikertelen térjenek vissza; mert ugyis sokan panaszkodnak, hogy Kossuthhoz nehéz bejutni; holott emlékezetemre nem fordult még elé eset, hogy ő a tisztességes látogatókat csak meg is várakoztatta volna. Hanem hát holmi gyanus fajtáju s örökösen segélyért kunyoráló emberek szavára bizonyosan senki sem fog hallgatni." A szót azonnal tett követte s mi kevéssel ¾ tizenkettő után már Kossuth küszöbére léptünk.

Szeretném kifejezni, de alig nevezhetném meg kellőleg ezt az érzelemet, mely e pillanatban egész lelkemet, egész valómat áthatotta. Harmincz esztendeje, hogy a Kossuth név varázsa alatt állok; de viselőjét nem láttam még soha. Akkor, a mikor láthattam volna, még nem tudtam volna, kit látok; mióta pedig tudom, hogy ki és mi ő nekünk, azóta egészen eddig csak hallhattam s csak olvashattam róla. S ime most harmincz esztendei lelki szomjamat valék kielégitendő! Távol volt tőlem minden istenités, távol minden vak rajongás; de nem természetes-e, ha a legmélyebb tisztelet hódolatával s a legőszintébb szeretet melegével közeledtem azon kiváló ember elé, a ki ezredéves történelmünk legnagyobb hőseinek egyike? Lehet-e igaz magyar, a ki vonakodnék teljes elismeréssel adózni minden iránt, a mi Kossuthban valóban nagy?

Nem tehetek róla, de el nem állhatok azon fölfogásomtól, hogy az igazi tekintélyeket, álljanak azok akár az erkölcsi, akár a politikai világ terén, nagy bűn és a közre nézve nagyon veszélyes meggondolatlanul gáncsolni, vagy épen porba rántani. Nagyon jól ismerem a Kossuth ellenfeleinek vélekedését és e vélekedés nyilvánitása körül tanusitott eljárását. Egyben föltétlenül igazuk van, abban, hogy Kossuth is *ember*, még pedig *tévedhető ember*. Bizonyosan ő maga sem tartja magát infallibilisnek. Mindamellett nagyon kétlem, hogy jó dolgot mivelnének, a kik akár félreértésből, akár meggyőződésből, akár pedig épen cynismusból kiméletlenül szólnak és tesznek Kossuth ellen; valamint épen ezen kételkedéssel fordulok mindazok felé, a kik *bármely* igazi tekintély lerombolásán fáradoznak. Azt az örömet bárki könnyen megérheti, hogy árthat; de az a büszke boldogság, hogy használhat, aligha kijut bármely ember osztályrészeül.

De hadd térjek a dologra!

A téli kertté alakitott üveges tornáczon át a lépcsőházul is szolgáló előcsarnokba jutottunk, melynek jobb oldali téres falán azonnal a czeglédi százas küldöttség arczkép-csarnokán akadt meg a tekintetünk.

Igen kellemesen hatott ugyan ránk e már ismert képcsarnok viszontlátása; de nem volt időnk, vagy talán türelmünk, hogy megállapodjunk előtte. Hiszen alig vártuk, hogy a gazdát üdvözölhessük.

Az emeletre fölérve, Kossuth dolgozó szobájába léptünk, hol azonban még nem volt senki.

Derék vezetőnk némi várakozásra hivott föl s egyuttal leültetett bennünket.

A várakozás nehány percze alatt hol Ihász, hol valamelyikünk próbálta a csöndet megtörni; de sikertelenül. Nem lehet akkor beszélgetni, mikor az ember *Kossuth Lajosra vár!*

Én a helyett, hogy szóltam, vagy más szavára hallgattam volna, minden figyelmemet a dolgozó szoba megvizsgalására forditám, s megvallom, nagyon lehangolt a valóság, a mint öszszevetém azon képpel, melyet nem régiben épen az Ön becses lapja közlött. Nem volt az rosz kép, de annyira elfinomitott mindent, mint valami büvös tükör. Mert biz ez a dolgozó szoba nagyon egyszerü, söt Kossuthhoz mérten szerfölött egyszerü annyira, hogy ha az a szerencséje nincs, hogy ő dolgozik benne, nem igen költené föl csak egy közepes állásu iró irigységét sem.

S vajon milyen is hát ez a szoba? Alakja csaknem épen derékszögü négyszög s belső világossága legfölebb ha ugy 20□ méternyi lehet. Egy-szárnyu ajtaja a lépcsőházból nyilik s azzal átellenben két tágas ablakkal néz a parkra s azon át a Pó mellékére, meg a Monte Viso felé. A bal ablak mellett van a terjedelmes iró-asztal, a gyakori használatnak minden nyomával; a két ablak között a nagy rendben levő és hires növénygyüjtemény, az előtt pedig egy kis kerek asztal foglal helyet; a jobb ablak melletti sarokban Kossuth kormányzókori (terra cotta) mellszobra áll; ettől jobbra egy egyszerü kanapé, asztal és nehány szék foglalja el a fal mellékét; a következő fal legnagyobb részét pedig a két üveges szekrényt betöltő könyvtár fedi el; s ha még a falakon levő pár képet, meg Shakespeare egykori házának azt a diszes fa-mintázatát is megemlitem, mely egyik könyvszekrény tetején áll s melyet, mint álczázott kis könyvtartót, Shakespeare müveivel megrakva az ötvenes években az angol munkások ajándékoztak Kossuthnak, *mint nagy angol szónoknak:* elsoroltam minden lényegesebb tárgyat, a mit e szűk szoba magában foglal. Hanem Kossuth itt is megfér és dolgozik fáradhatatlanul. Az ő szellemének nagysága nem törödik falaknak nevezett korlátokkal, fénye pedig ugyis egész környezetét besugározza.

Alig végeztem e futólagos szemlét, egyszer csak biztos és erélyes léptek zaja hangzott be a lépcsőházból. Azok után, a miket egyik-másik levelében ő maga irt *öregségéről*, alig hittem, bogy *ő* közeledik. De mégsem voltam képes ülő helyemen maradni. Társaimmal együtt talpon termettem, hogy legalább egy lépéssel siessek az érkező elé.

És csakugyan Kossuth lépett be . . .

Milyen alak, milyen ember! . .

Minden erőmet össze kellett szednem, hogy e pillanat örömét elviselhessem. Lelkem állapota mintegy középen állott az édes álmodás és a boldog ébredés között . . .

Meghatottságtól remegő üdvözletünket jóságosan, sőt nyájasan fogadta. Mintha fiai lettünk volna!

Kalapját fekete sapkájával cserélvén föl s megértvén neveinket és jövetelünk czélját, menten üléssel kinált meg bennünket s maga a növénygyüjtemény előtti kis asztal mellett foglalván helyet, azonnal élénk és fesztelen beszélgetést kezdett velünk.

Mielőtt azonban ezen beszélgetés vázolásához fognék, hadd jegyzek ide nehány vonást Kossuth külsejéről.

Kossuth Lajos mindenesetre azon emberek közé tartozik, kiket a természet testileg is ugy megáldott, hogy hetedhét országon ritkitják párjokat.

Ő, mint tudjuk, már a hetvenhetedik évet tapossa, de azért *még most sem öreg*. Hiába nagy idő az a 77 év s hiába véli ő maga is, hogy el van öregedve, el van gyöngülve. Ő csak ősz, mint a Monte Viso homloka, de különben még mindig férfi a szó legszebb értelmében. Középnél magasabb termete oly egyenes, mintha világ-életében feszes katona-ruhában járt volna; fejét emelten hordja, mint egy fejedelem; széles vállai, domboru melle

* Részint késedelem, részint tárgyhalmaz miatt nem közölhettük előbb. — *Sz.*

s idomos tagjai oly kifogástalanok, mintha még csak vagy 40 éves volna. Hófehér haja-, szakálla- és bajuszával valami hasonlithatatlan szép ellentétet képez az a rendetlen tiszta homlok, az a gyönge pirosságu üde arcz s az a mély tüzü ragyogó kék szempár, melyeknek még most sem igen kell „gyertyavilág,“ s melyek körött még nyoma is alig látszik az öreg kor revesedésének. Bár ne vetne rájok árnyat a bánkódás komorsága se!.. Szóval ő csak *ősz férfi*, de nem *öreg ember;* őt éveinek csak *száma*, de nem *súlya* nyomja, ha nyomja. Hátha még tekintem megjelenése nemes, természetes méltóságát, mozgása könnyedségét s rugalmasságát; ha hallom büvös csengésü tiszta hangját s hibátlan szava, beszédje szónoki remekségét; avagy ha tapasztalom, hogy szelleme még folyvást oly élénk és hatalmas, hogy bölcsek is megirigyelhetnék: hihetem-e, megengedhetem-e, hogy ez az ember öreg ember? Pedig csaknem kerülve kerül mindent, a mi őt külsőleg emelhetné. Házán s környezetén kivül öltözete is oly egyszerü fekete ruha, mely legfölebb csak tisztaságával elégitheti ki a *magyar* szemlélőt; mert máskülönben az olyan mez már igazán remetei. Mért is kellett ennek a remeteségnek bekövetkeznie; vagy, ha már bekövetkezett, mért kell a sirig tartania?!

Ki nem fejezhetem, mily kellemes csalódás volt rám nézve, hogy ily testi állapotban láthathattam Kossuthot s nem olyanban, a hogy eleve véltem.

— — A mint helyet foglaltunk, Kossuth folytatta papir-szivarkája füstolését s aztán utazásunkról tudakozódott.

Szóba jövén a párisi közkiállitás, örömét fejezte ki Ferencz fiától hallott azon hir fölött, hogy a magyar festők ott olyan diadalt arattak. Aztán a magyar kiállitás többi részeiről, majd a francziáról tudakozódott. Ez utóbbiról beszélgetve, kedvezőleg szólt a franczia népről, mely bár nem annyira szive többé Európának, mint Lamartine mondá, de folyvást sok tényezőjével bir a nagyságnak annyira, hogy eléb-utóbb megint kivivhatja régi rangját, régi tekintélyét. Nevezetes tulajdonnak tartja Kossuth a francziában az assimiláló képességet. „Ott van Elzász és Lothringen, melynek lakói vér szerint németek s érzelemre nézve mégis teljesen francziák, sőt ma még inkább, mint valaha. Ez a példa is azt mutatja, hogy nem annyira az egy nyelv, mint inkább az együttes történelmi fejlődés tömöriti s alkotja meg a nagy nemzeteket. Mert a nyelv közössége csak a *nemzetiségnek*, a történelem közössége azonban a *nemzetnek*, a *politikai nemzetnek* képezi az alapját“.

Majd ismét a kiállitásra, s annak is a tanügyi osztályára tért vissza a beszéd. Én egyebek mellett kiemeltem, hogy mily meglepő a haladás különösen az oroszok tanügyi kiállitásán. Ez a tárgy azonnal a legujabb politikai eseményekre forditotta a figyelmet.

„Nos, önök már bent vannak Boszniában!“ szólt Kossuth elkomorodva. S ezzel kemény birálat alá fogta a berlini kongresszust s az Andrássy- és Tisza-féle politikát. Beszéde alatt majdnem nagyobb volt bámulatom, mint figyelmem. S nem azt bámultam, hogy ez a dolgok szinvonalán álló politikus hogyan szedi szét és zúzza halomra a reactionarius Európának és monarchiánknak politikáját, nem is azt, hogy mily alaposan ismeri a hazai közérzületet és közgondolkozást s egyszersmind, hogy mily részletező figyelemmel kiséri országgyülésünknek és képviselőinknek viselkedését, hanem azt a higgadt méltóságot s azt a szenvedéltelen mérséklettséget, a melyről legszigorubb itéleteinek kimondásakor sem feledkezett meg. Politikai nyilatkozatai leginkább azok levén, a melyeknek közelebbi két levelében adott kifejezést, tartózkodom az ő gyönyörü előadását emlékezetből utánozni; de meg ugy tudom, hogy politikai expectorationok sem illodomos, sem szabados nem lenne az Ön lapjának hasábjain reprodukálni. S minek is reprodukálnám itt a Kossuth nyilatkozatait, még ha lehetne is? A ki az ő *saját* szavát meg nem érti: még siketebb lenne egy *közvetitő* szavai előtt; a ki pedig amazt megérti: annak a közvetitésre ugy sincs szüksége. — — Ezek után derültebb, vagy legalább nem egészen politikai tárgyakra tért át a beszéd. Egyebek közt megmutatá Shakespearenek gyönyörü kiállitásu munkáit s egyszersmind emlité, hogy hogyan tanult ő meg angolul. Mint politikai fogoly ugyanis eleintén oly pogány bánásban részesült, hogy fél esztendeig még dolgoznia, vagy olvasnia sem volt szabad semmit. „Majd beleörültem az iszonyu tétlenségbe“, mondá még most is szörnyűkodve. „Félév multán azonban sok rimánkodásra megengedték, hogy könyveket hozathatok magamnak: de az engedély mellé oda tette az osztrák, hogy „nur nichts verfänliches!“ No, a mathematika csak nem lesz „verfänglich“, gondolám, s kértem egy mathematikát, de kaptam egyszersmind egy angol szótárt meg egy Shakespeare is. Hat hónapig dolgoztam az első 16 soron; mert a világert sem mentem volna át egyik szöröl a másikra addig, mig az előbbinek minden izét s minden izének az okát ki nem fürkésztem. Hanem félév mulva tudtam is aztán angolul“. Az, hogy épen Shakespearen tanult meg angolul, okozta azt, hogy, midőn elmenekülése után Angliában egyszer nagy sürgetésre szónokolnia kellett a nép előtt, beszedének kifejezésein és szónoki fordulatain az angolok maguk elbámultak, sőt azzal gratuláltak neki, hogy az angol nyelvet gazdagitotta. S a mint ő nyelvtanulásának fentebbi módját eléadva erősite, hogy ő legfölebb *csak* a már feledésbe ment shakespearei remek kifejezéseket idéze emlékokbe az angoloknak: akkor jöttek angol munkások arra a gondolatra, hogy meglepjek Kossuthot Shakespeare házának, Shakespeare szellemet tartalmazó mintázatával, melyre minden munkástól csak egy pennyt fogadtak el s mégis meglepő hamarsággal keszen lett a 3000 forintnyi vetelár.

De ideje volt, hogy a már 52 perczig tartott beszélgetest abbahagyjuk. A mint búcsuzáskor, kezet szoritva e rendkivüli emberrel, azt mondám, hogy hálát adok istennek, hogy megengedte érnem ennek a látogatásnak örömet s azt kivántam, hogy isten áldja és tartsa meg meg sokáig, szeméből egy könyet törölve igy szólt: „Minek! Minek éljek én még tovább is? Mi czélja, haszna van az én életemnek? Eleget éltem; megfáradtam; elég volt! Isten áldja meg önöket! Dolgozzanak; mert dolgoznia kell annak, a ki a hazát meg ne rabolja!“

— — Eltávoztunk. Mielőtt azonban megint az ezredes lakásába értünk volna, engedelmet kértünk tőle, hogy hadd szakithassunk a szép kertben emlékül pár virágszálat; mit ő szivesen megengedvén, épen a választáshoz készültünk, midőn Kossuth is lejött és ismét közénk lepett.

Gyönyörüség volt hallgatni, a mint kertjéről s annak növényzetéről kezdett beszélni. Mintha oda fent hagyta volna a politikust és csak a botanikust hozta volna le közénk. Csupa szakértelem s egyszersmind csupa gyöngédség volt minden szava. Hogy szereti a nagy a nagyot, Kossuth a természetet! Még tréfált is, a mint igazán szép kertjét dicsértük. „Midőn ezt a telket megvásároltam, ugy voltam én is a kerttel, mint az egyszeri ember a zongorával, ki azon kérdésre, hogy tud-e zongorázni, az felelte, hogy meglehet, hogy tud, de még nem próbálta. En sem próbáltam előbb a kertalkotást, hanem itt hozzáláttam s most azt yettem észre, hogy még mások is megnézik.“ És valóban van is mit nézni rajta.

Érdekesnél érdekesebb megjegyzéseket tevén fái-, bokrai- és virágaira, a többek között különösen kiemelte a Paulownia imperialist, mely bármely talajban oly könnyen megfogamzik, mint akár a fűz s aztán lehulló nagy leveleivel pár év alatt humus-szá változtatja a földet maga alatt. Nagyon ajánlja a mi fátlan vidékeinknek. Szép is és nagyon gyorsan is nő. Aztán megmutatta azt a szép czipruszfát, melyről annak idején a Deák Ferencz sirjára küldött egy lombot. A mint mi is kértünk ugyanerről egy-egy ágacskát, igy szólt: „Miért választják a halál jelképét? Válaszszanak inkább rózsát vagy egyebet!“ Mert rózsái még most is igen szépek. Mi azonban mégis csak vágtunk ama czipruszfáról egy-egy kis hajtást; mert nem a pogány mythologiára, hanem arra gondoltunk, hogy ezen fa által nyujtott utoljára kezet az élő Kossuth a halott Deáknak, egyik halhatatlan a másik halhatatlannak! De, hogy a mosolygó élet jelképe is birtokunkba jusson, kaptunk emlékül egy-egy pár rózsát is, melynél becsesebbet ránk nézve Shirasz vidéke sem terem.

A kert áttekintése után ismét elbúcsuztunk s aztán az Ihász lakására menvén, ott beszélgettünk tovább két óránál, miközben az öreg ur azon kivül, hogy csinos csiga- és kagylógyüjteményét részletesen is megmutogatta, igen jó vörös borral kinálgatott bennünket a „sajátjából.“ S mi lelkesülten üritettük poharainkat hazánk boldogságára s Kossuth és kedves házi gazdánk egészségére. Hallgassa meg a magyarok istene mindazt, a mit mi ekkor tiszta szivből s buzgó lelkesedésből kivántunk!..

Fogadja t. Szerkesztő úr szives üdvözletemet!

Király Pál.

A miskolczi vész.

A miskolczi katasztrófa legrémesebb részletei és látványai közé azok a torlaszok tartoztak, a melyek némely erős hidaknál — igy a Czikó-utcza köhidjánál — de kiváltképen a Szinvapatak malmainal képződtek.

Képünk a városmalom melletti torlasz halavány képét adja, ugyanazét, a mely az árt földagasztotta, az oldalak felé való kitörésre kényszeritette s az alsó piaczra nézve — hol legelénkebb a kereskedés, — másfelől a part lakókra nézve is oly végzetessé tette.

Sok ember megfeszitett ereje napokon át fáradozott e mindenképen iszonyatos khaosz szétszedésén. A torlaszokba volt betemetve a legtöbb boldogtalan áldozat, mely a felismerhetetlenségig összetörve-zuzva került napfényre s oly megható képét adta annak a gyöngeségnek és tehetetlenségnek, mely a haragvó természet közepette az ember osztályrésze.

Látva e torlaszt s alatta az egészen leapadt patak vizét, mely ott vájkálta utját a torlasz tövében, az ember esze mintha nem is akarta volna bevenni azt, hogy viz hordta össze e romokat; de ugy volt, mert a zavaros ár a falakat beszennyezve, világosan lerajzolta határait.

Egyáltalában a malmok végzetesen szerepeltek. Az u. n. papmalom hozta létre azt az árdagadást, mely az u. n. toronyalján annyi áldozatot követelt; sőt a felvégen is, hol a házak kertekben állanak s igy a viz aránylag könnyen terjedhetett, mégis a malom táján szembetünően nagyobb volt a pusztitás.

Ez a körülmény okvetlenül kihivja a szabályozást s hinni akarjuk, hogy a város atyái föl is használják az alkalmat; annyival is inkább, mert e katasztrófa belátásra segitette azt az elemet is, a mely azelőtt, a megszokásban rejlő maradiságnál fogva, minden szabályozásnak ellenszegült volna. Tegyenek legalább is ugy, mint tett Budapest, mely az 1838-diki katasztrófán okulva, negyven év alatt átlag véve két méterrel emelkedett a Duna fölé.

H. O.

Másik képünk a vörös-hid-utcza egyik részét tünteti föl a Pecze partról, Benkő szitás-mester házának romjaival, a háttérben a minoriták klastromával. A derék Miskolcz minden pontja ujabb és ujabb részletét tárja föl a roppant pusztulásnak, mely oly hamar tönkre tett egy virágzó nagy várost. De a régen lapangó vész utjait is nyilvánosságra hozta most az augusztus 30—31-ike közti itéletes éj. A várost összevissza czikázva járja be a Szinva, a Pecze, s a város közepén van a malomárok. Ezek mindig bevezethetik a vészt.

Kossuth Lajos a német tudományosságról.

Kossuth Lajos 1876-ban Deák Ferenczről irt levelében „a testünket élő, gondolkozó, öntudatos lénynyé hatályositó cosmicus imponderabile együtt maradhatása s az ősanyag felbomolhatlanságáról“ szólt. E „titokszerü állitás“ tárgyában Zafiri László, m.-szigeti tanár, kérdést tett Kossuthhoz, melyre Kossuth hosszabban felelt. A levélben, melyet a „Természet“ közöl, Kossuth a többi között igy nyilatkozik a német tudományról:

„. . . Ön — irja Kossuth Zafirinak — kirekesztöleg német tudósokra hivatkozik. Nem most veszem először észre, de mindig sajnáltam, hogy az oly szép lendületnek indult tudományos kultura hazánkban oly igen feltünőleg német bélyeget visel. Okát tudom, de sajnálom, hogy igy van. Ez uton bajosan lehet a tudományban comprehensiv, még kevésbbé lehet nemzeties önállásra jutni. Senki nem ismerheti el nálamnál nagyobb méltánylattal mindazt, a mivel a tudomány a németeknek tartozik, de fogyatkozásaik előtt sincs kedvem szemet hunyni. A német tudományosság, habár csak nagy ritkán, oly scrupulosus az adatgyüjtésben, mint pl. az angolok és soha sem oly elfogulatlanul tárgyilagos a gyüjtött adat itészi coordinatiójában (a mi együtt a természettudományok alapját képezi), de kétségtelenül ezen a téren kitünő érdemekkel bir. Hanem az baj, hogy az, a mit a német „philosopische Bildung“-nak neveznek, őket ellentállhatlanul elméletekre, rendszergyártásra, idealisticus speculatiókra nógatja, s itt aztán gyakran oly következtetések hinárjába bonyolódnak, melyeket sem a logika, sem a kiindulási pontul felvett tények nem igazolnak.“

A fölvetett állitásról pedig Kossuth levele végén igy nyilatkozik:

„Engem a természet észlelete mély religiositással töltött el. A tudomány ellensége a vallásoknak (confessióknak), melyeknek a végtelent véges phantasmák gyarló keretébe szoritó dogmatismusa valóságos blasphemia. (Welche Religion bekennest du? — Keine von Allen, die du mir nennest. — Und warum keine? — Aus Religion. — Schiller.) De a religiositásnak nem ellensége a tudomány. Ellenkezőleg, dajkája. Természetbuvár nem lehet atheista. Minél mélyebben hatol be annak titkaiba, annál igazabbnak ismeri el Voltaire ama dialogusát: „Comment me prouvez vous l'existence de Dieu?“ Felelet: „mais en ouvrant le yeux.“ (Mi győz meg arról, hogy van isten? — Az, hogy felnyitod a szemedet.)

Hát meglehet (csak annyira megyek, hogy: meglehet), hogy az a valami, melyről csak annyit tudok, hogy nem az, a minek az ön német tudósai mondják, egy infinitesimalis részecskéje annak a mens agitat molem-nek. És „ha“ az, agy az az tudománynyommal nem ellenkeznék, hogy ez „egyéniségét“ azután is feltarthassa, miután testünk „gab der Erde, der ewigen Sonne die Atome wieder, die sich zu Schmerz und Lust in uns gesellten.“ Nem ellenkeznék, mert annyira engem a tudomány tanitott meg, hogy az életerély nem az az anyag, mely a chemia és mechanika törvényeinek van alávetve.

Ez volt az egyik „ha“ levelemben. A másik az, hogy „cosmicus imponderabile,“ mely testünkben összegyült, hogy azt élő, gondolkozó, öntudatos lénynyé hatályositsa.

Mit mond az eszmék ezen rendjében az ujabb természettudomány?

Mondja azt: hogy a természeti erők egységének tana, melynek sikerült a hőt, a fényt, a villanyosságot, delejességet, gravitatiót, annak a mindent mindenhol átható cosmicus imponderabilénak, melyet éther névvel ruháztak fel, különböző nemü mozgására redukálni, feltartóztathatlan logikával azon tétel felé halad, hogy minden, a mi van, az éther különböző csoportosulásának resultansa, hogy az ősanyag egységes (éther), s az erély is egységes (mozgás) a természetben. Sily értelemben igaz ama hires „Kein Stoff ohne Kraft und keine Kraft ohne Stoff.“

Hát meglehet (ismét csak annyit mondok: meglehet), hogy az a valami, a minek műve az, hogy élünk, gondolkozunk s öntudáttal birunk, szintugy nem egyéb, mint ama cosmicus impoderabilis ősanyag egy sajátságos csoportosulása, melynek sajátságos mozgása élettüneményekben nyilatkozik, ép ugy, mint más meg más nemü mozgásai: hő, fény, villanyosság stb. tüneményeiben nyilatkoznak.

Ugy tetszik nekem, hogy mint lehetőség ez a „ha“ sem nélkülözi egészen a tudományos alapot, s azon további kérdésre, hogy „ha“ ez netalán igy van, mi történik ezzel a cosmicus impoderabilis anyaggal azután, hogy testünk a halál folytán életnyilatkozványainak szerveül többé nem szolgálhat? én positiv feleletet adni persze nem tudok. Meglehet, hogy bele vegyül a mindenséget átható cosmicus ősanyag végtelenségébe; de az is meglehet, hogy nem vegyül bele, hanem a mint összegyült, ugy concentricus mozgásának impulsusa alatt együtt is marad, minthogy az ősanyag, ép azért, mert olyan, fel nem bomolhat chemiailag.

Ez is meglehet, nem mondon, hogy igy van, csak azt mondom, nem lehetetlen, mert nem ellenkezik az élettünemények leszármaztatásának azon nézetével, melyre engem a tények vizsgálata, a tudomány vezetett.

És hogy e lehetőség a tudománynyal nem ellenkezik, az nekem, kit annyi bú ért az életben, némi vigasztalásul szolgál, mert ha hitet nem ad is, de a reményt nem zárja ki.

Irigylem azok sorsát, kiknél a reményhez, melyet a tudomány megenged, a hit is csatlatkozik, melynek országa ott kezdődik, hol a tudásé végződik.

Előttem, ki azt tartom, hogy a tudás országának nincs véghatára, mert utja a végtelenségben végtelen, a hit országának kapuja nincsen nyitva. Gondolkozom, s engem a gondolkozás nemcsak e tárgyban, de sok másban is oly megállapodásokra vezetett, melyek az elfogadottaktól eltérnek. Non juro in verba magistri semmiben. De nem nógatok senkit, hogy az én szemüvegemen nézzen. Mint más dicsőséget nem, ugy az oktatás dicsőségét sem ambitionálom, sőt tán leginkább ezt nem, mert igen sajnos öntudattal érzem, hogy modhatatlanul keveset tudok.“

Irodalom és művészet.

A „Budapesti Szemle“ szeptember—októberi száma (35 sz.) igen érdekes tartalommal jelent meg. Ez uttal beszély nyitja meg a füzetet: „*Nem szeretem önt*“ czimü lélektani rajz angolból, Belényesi Gábor már ismeretes magyaros tollával átültetve; egy nő, ki az őt halálosan szerető kérőjét nem birja szeretni, de végre sok esdeklésre, rábeszélésre hozzá megy, abban a reményben, hogy majd megszereti végre is; erőlteti is magát reá, — de minden csak azt kiáltja benne: nem szeretem! Igaz, de lehangoló történet; mind a mellett érdekes. A második czikk, s a füzet legbecsesebb czikke, Tolnai Lajos tanulmánya *Tompa Mihály költészetéről*. Tolnai az eddigi birálókkal némileg ellentétes állást foglal el Tompa irányában; különösen mint elbeszélő költőt nagyon kevésre tartja; de e részben nem is igen magasztalták mások sem, s igy Tolnai némileg szélmalom-harczot folytat. A szerkesztő, csillag alatt megjegyzi a czikkről, hogy nem helyesen emeli ki Tompa árny- és fény-oldalait; s ez igaz. Mind a mellett Tolnai e tanulmánya, annyi igaz s a mellett annyi szép lapot tartalmaz, hogy méltó az elolvasás ra, azoktól is, a kik tőle egyben másban vagy egészben is eltérő nézettel birnak Tompa felől. — A füzetnek szintén érdekes irodalomtörténeti s aesthetikai közleménye Riedl Frigyes (tudori értekezésül külön is megjelent) tanulmánya: *Kazinczy Ferencz és a német irodalom*. A fiatal szerző élesen fejtegeti a német irodalom befolyását Kazinczy költészetére, főleg pedig nyelvujitására; tul is hajt néhol, a mi fiatal emberen hamar megtörténik; a szerkesztő, egy rendkivül jól irt nagyobb jegyzetben rendre is utasitja, nem csak a fiatal szerzőt, hanem az egész nyelvőr-kotteriát, mely elitéli Kazinczy nyelvujitását, de szavait használja; s ugy gyűlöli, mint a Bourbonok a forradalmat, de a régi rendet már lehetetlen visszaállitaniok. — Pulszky Ágost rövid, de tartalmas czikke: *A pártkoránynzat és a korkérdések*, némi alkalmiságot nyer a most lezajlott választások s a nem sokára megnyilandó parlament által; de magában is igen érdekes fejtegetése a parlamenti kormányzatnak. Spenzer H. nagyobb értekezése: *Szertartásos kormányzat*, a negyedik közleménynyel befejezést nyert; tömérdek érdekes részlet van benne, a régi nemzetek s a vad népfajok életéből, a társadalmak kezdetleges, alakuló korszakaiból; de az egésznek eszmemenetét s irányát, valamint végső tanuságait nehéz kihalászni belőle; az átdolgozás ifj. Losonczy Lászlóé. Kautz Gyula értekezésének *A nemzetközi pénzegység s a világérme kérdése* második (de még nem befejező) közleménye, a tartalmas füzet utolsó nagyobb czikke. A szépirodalmi rész még költeményeket tartalmaz *Madách Imre* hagyományaiból, melyeket a Szemle szerkesztője most rendez sajtó alá. Az Értesitő első s legnagyobb czikke: Szász Károly biráló ismertetése Dr. Angyal Dante-forditásáról, melyet buzditólag méltányol, bár gyönge oldalait sem hallgatja el. Több kisebb ismertetés zárja be a füzetet. — Ez évben még egy ily kéthavi füzet van hátra. Jövőre, ugy halljuk, havi folyóirattá való átalakitása van tervben; a mivel e kitünően szerkesztett vállalat bizonyára csak nyerne.

„Havi Szemle“ czim alatt a jövő hótól fogva *Bodnár* Zsigmond tanár, havonkint 8—10 ivnyi terjedelemben megjelenő tudományos folyóiratot ad ki, melynek főczélja leend a tanulmányirodalom művelése, ezen kivül azonban tárgyalni fog társadalmi és politikai kérdéseket is; de nem a napi- és párt-politikát, hanem a politika nagyobb kérdéseit magasabb szempontból, pártállást nem foglalva és essaye-szerüleg. Az előfizetési felhivás a napokban fog megjelenni. Tiz forint előfizetési árért évenkint 100—120 ivre terjedő füzeteket fog adni.

Ponori Thewrewk Árpád tanár, egy ivnyi felhivást bocsátott ki a következő munka előleges megrendelésére: Költészetünk gyöngyei, nyelvi, költészeti, szépészeti, irodalomtörténeti és szövegkritikai jegyzetekkel. I. kötet; megrendelési ár 1 frt. (Bolti ára 1 frt 60 kr.) Az egy iven hosszasan s példákkal bizonyitja, mennyire szükséges költészetünk gyöngyeinek ily szigoruan szabatos, a mellett jegyzetes kiadása, mert ekrestomatiákban, még a jobbakban is hibásan, elferditve, megrontott szöveggel forognak közkézen. A felhivó sokat is bizonyit, mert kis hibákból (olykor a régi költeménynek ujabb helyesirás szerinti irásából, sőt sajtóhibákból is) nagy dolgot csinál, szunyogból elefántot. Elvileg azonban mindenesetre igaza van. Mivel azonban könyve megjelenését már októberre igéri s igy az már kétségkivül teljesen kész, összeállitva, szivesen vettük volna, ha az egy ivnyi felhivásból egy lapot árra szentel vala, hogy átnézetét adja annak, a mit adni akar; mert különczködni szerető hajlama nem nyujt elég biztositékot jó izléséről a kiválogatásban. Ajánljuk mind az által az illetők figyelmébe.

Folyóiratok. A György Endre által szerkeztet „*Nemzetgazdasági Szemle*“ april-juniusi füzete következő tartalommal jelent meg: „Hitelügyeink szabályozásának kérdéséhez“, Galgóczy Jánostól. „Az arany jövője“ gr. Dessewffy Aureltől, „Az első dunagőzhajózási társaság jogi viszonyai az államhoz“ Kenessey Alberttől, „Uj közmunkák Franczia-országban“ Fenyvessy Adolftól, „A védvám és a történelem,“ II. befejező közlemény, dr. Láng Lajostól, „A magyarországi népmozgalom statisztikája“ dr. Ballagi Gézától, stb. — A „*Magyar protestáns egyházi és iskolai figyelmező*“ augusztus-szeptemberi füzetének főbb czikkei: „A jelen természetrend lépcsői,“ Zolmann után Pápay Imre; „Apologétikai adalékok az összehasonlító vallástudomány mezejéről,“ Venetianer Sándortól; „Emlékezés Bocskay Istvánról,“ Révész Imrétől; továbbá kisebb közlemények az egyháztörténelemből, iskolai krónika, könyvismertetés stb. — A „*Magyar Igazságügy*“ szeptemberi füzetének tartalma: „A birói zálogjog némely kiterjesztéséről,“ Zsögöd Benőtől; „Az összefüggésről szerződéses, zálog és birói zálog közt“; „Uj bizonyitékra alapitott perujitási kereset“ dr. Plósz Sándor tanártól, és szakbeli közlemények dr. Imling Konrád, dr. Alexy Albert, dr. Steinbach Gusztávtól.

Hajnik Béla, kitől közelebb „Gödöllőn“ czimü költeményt közöltünk, előfizetést nyitott költeményeire. A munkának még mult hó elején kellett volna megjelennie, több gyüjtő felszólitására azonban az előfizetés határideje meghosszabbittatott, s a könyv f. szeptember hó végén kerül ki a sajtó alól. Az előfizetési pénz 1 frt o. é. szerzőhöz Gödöllőre küldendő.

A nemzeti szinház legközelebbi ujdonsága ifj. Dumas Sándor „Demimonde“ czimü öt felvonásos szinműve volt, mely „Divathölgyek“ név alatt magyarattatott be szinpadunkon Feleki Miklós forditásában. Ujdonságnak, a szó valódi értelmében különben nem mondhatjuk, mert a darab az ifjabb Dumasnak legelső művei közül való s huszonhárom év előtt került először szinre Párisban, kevéssel a szerző „Kaméliás hölgye“ után. A párisi előadás után nem sok idővel előadták mi nálunk is, de csak háromszor; azután levették a játékrendről, mivel akkor nem igen felelt meg a közönség izlésének. Ma már bátran elővehették, mivel a magyar közönség a hasonnemü franczia szini termékek hatása alatt eléggé „kimivelődött,“ hogy élvezhesse. A szerző e darabjában egy társadalmi osztályt fest meglepően realistikus szinekkel, mely osztály a párisi társadalom gőzkörében, kivált a második császárság idején virágzott javában. Ama nők világa ez, kik a főuri osztályhoz tartozni nem elég miveltek, a polgárihoz nem elég erényesek s igy külön kis világot alkotnak a magok körében. E világ egyik főszerepivlőnője egy szép és eszes fiatal özvegy. D'Ange Susanne báróné (a ki különben soha se volt férjnél) s ki egy Algirből haza érkezett becsületes és gyanutalan tiszttel el akarja vétetni magát. De e tervének nagy ellenzőjére talál egykori kedvesei egyikében, Janin Ollivierben, a ki a becsületes embert meg akarja menteni egy ily nő hálójától. E két ellentétes törekvés feldolgozása adja ki a darab meséjét, melynek hiányát a benső tartalmasságban a szellemes, ügyes feldolgozás pótolja. E darab is egyike azoknak, melyekben a franczia társadalmi szinművek ujabb iskolájának alapjai vannak letéve. — Szinészeink némelyike kitünően játszott benne. A demi-monde bárónéját *Helvey Laura* adta igen sikerült alakitásban, gondosan árnyalván még az oly nehéz helyeken is, a hol meg kellett különböztetnie ez alak valódi és tettetett hangjait. Mellette *Nádait* kel kiemelnünk, ki Ollivér szerepében, a szeretetre méltó, könnyü vérü, de alapjában nemes szivü és lovagias párisi gavallért sikerülten mutatta be. — E hétre Corneille „Cid“-je volt első előadásra kitüzve Gregusa Ágost forditásában.

A budai varszinházban e hó 16-án a nemzeti szinház tagjai előadást rendeznek a mozgositottak családjainak segélyezésére. A „Vén bakancsos“ népszinmű van kitüzve, melyben a dalos szerepeket *Nádainé* és *Odry* fogják játszani.

Közintézetek, egyletek.

A Petőfi-társaság e hó 8-án tartotta első hav ülését a szünidők után, nagy közönség jelenlétében. *Szana* Tamás olvasott fel Molière-ről irt tanulmá-

**

nyából egy nagyobb részletet, mely különösen „Tartuffe“ első előadása történetét s a darab fölött már kezdetben kitört viszályt rajzolta. *Ábrányi* Emil alkalmi költeményt szavalt el s végül *Balázs* Sándor olvasott fel elbeszélést, melyben az amerikai párbaj szomoru következményeit élénken rajzolja. Leghatásosabb része volt az ülésnek *Csepreghy Ferencz* felolvasása, noha csak egy töredéket mutatott be a „Piros bugyelláris“ czimű népszinművéből. Az első felvonást olvasta föl, s nagy érdeket gerjesztett vele egész darabja iránt. Eleven élet, érdekes és változatos csoportositása az alakoknak és eseményeknek, jóizű párbeszédek, ügyesen alkalmazott epizódok, s a további fejlődés iránti érdekeltség fölébresztése: mind oly tulajdonok, melyek a népszinházban összzel szinre kerülő darab érdemességére vallottak. A darab hőse egy manipuláns huszárőrmester, ki elveszti a piros bugyellárist, melyben a legénység pénze van. Azonban a falusi gazdától, hová épen beszállásolták, kölcsönt kap, s ki is akarja osztani a pénzt, mikor megjelenik a gazda felesége, s ebben a huszár ráismer kedvesére, ki azóta férjhez ment. Ekkor aztán visszaadja a pénzt a gazdának, hadd tegyenek vele már most akármit. Ezzel végződik az első fölvonás, melynek egyik eredeti alakja egy fiatal suhancz, ki mindig valami, csinyt követ el, hogy a faluházánál elcsukják, s a kóterből láthassa bíróné asszonyomat.

A székely művelődési egylet e hó 8-án tartotta évi nagygyülését Maros-Vásárhelyen.

Már d. e. 10 órakor a megyeház nagy terme a legintelligensebb közönséggel telt meg. A megjelent Hajós János elnököt éljenzéssel fogadták. Az elnöki megnyitó beszéd után Buzogány Áron titkár olvasta fel jelentését. E szerint az egyesület összes vagyona 5945 frt 29 krt tesz. Az egyesület mult évben három tehetséges székely ifjut neveltetett. Továbbá jelentést tett a székelyföld ismertetésére kitüzött *ezer* forintos pályázat eredményéről, mely jó sikerü volt, s a birálók elismerő nyilatkoztakkal itélték oda a jutalmat. A bizottság jelentését Deák Farkas készitette, s e szerint a megjutalmazott mű nyereség a Székelyföld közgazdasági viszonyainak megismertetése tekintetéből. — Azután felbonták a jeligés levelet, melyből *Kozma Ferencz* sz.-kereszturi tanitó-képezdei igazgató neve tünt elő. A gyülés nagy ovatiokkal fogadta a fiatal szerzőt, s az elnök meleg szavak kiséretében nyujtotta át a pályadijat. Ezután következtek az inditványok. A felolvasások az idő előhaladottsága miatt (az óra 1½ volt) másnapra halasztattak. — Délután 2 órakor a Transylvánia disztermébe gyültek az egyleti tagok közös ebédre, mintegy 120-an, hol egymást érték a toasztok. Este táncz volt, mely hajnalig tartott. Másnap az ülést befejezték. D. e. 10 órakor a székely-egylet tagjai ismét a megyeház gyülési termébe gyültek, a felolvasások meghallgatása végett. Az érdeklődés azonban a vasárnapinál csekélyebb volt. A nagygyülés d. u. 1 órakor ért véget.

Egyház és iskola.

Az egyetem harcztéren levő tanulói. A budapesti tudományos egyetem tanácsa dr. *Hoffmann* Pál inditványára, a mozgósitott egyetemi tanulók érdekében egyhangulag elhatározta, hogy a kormányhoz fölterjesztendő feliratában a következőket kéri: 1. Hogy a mozgósitott egyetemi tanulók, a kik időhez kötött vizsgálatot mulasztanak, ezen vizsgálatot hátrány nélkül később letehessék; 2. Hogy az ösztöndijas egyetemi tanulók, ha mozgósittatnak is, ösztöndijaikat megtartsák; 3. Hogy a jelen félév a mozgósitott egyetemi tanulók tanidejébe beszámittassék. (Az iletők később pótolhatják a tantárgyakat.) A mozgósitott egyetemi tanulók száma eddig mintegy 250.

A kolozsvári egyetemen az uj tanév megnyitása és az uj egyetemi hatóságok beiktatása szeptember 9-ikén ment végbe a városház közgyülési termében. A lelépő rektor, dr. *Genersich* Antal beszámolója után *Imre* Sándor, ez idei rektor olvasta fel programmbeszédjét, melyet a jelenvoltak élénken megéljeneztek.

De Gerando Antonina urhölgy a következő körlevelet bocsátotta ki:

Bátor vagyok a tisztelt szülőket arról értesiteni, hogy gróf Brunswick Teréz, és gróf Teleki Blanka nagynénéim eszméit és törekvéseit tovább követvé, az ő szellemökben szándékozom nehány jeles tanár segitségével felsőbb tanfolyamot nyitni a 10—12 éves leánykák számára, még pedig oly szándékkal, hogy őket 4 éven át, minden a müveltséghez szükséges irodalmi, természettani és erkölcsi tudományok alapjaival teljesen megismertessem, a legrövidebb módon, a párisi felsőbb tanitás példájára. Ez idén magyar nyelvtan, magyar történelem, átalános földirat, ókori történelem, számtan, mértan, erkölcstan, természetrajz, természettan, franczia nyelv, ének és zeneelméletből lesznek előadások, testgyakorlattal megszakitva, 4 óra naponkint. A beiratások minden nap fölvétetnek, reggeltől délután két óráig, aldunasor 32. egész szept. 20-káig. Egy hóra három forint a tandij. Igyekező és jól nevelt szegény leánykák ingyen is fölvétetnek. Kérjük a buzgó anyák pártolását.

Mi ujság?

Királynénk szülőinek aranymenyegzője. Miksa bajor herczeg és Ludovika herczegnő e hó 8-án ünnepelték meg aranylakodalmukat Tergenseeben. Jelen volt királynénk is, valamint Gizella főherczegnő férjével Luitpold herczeggel, és a fejedelmi rokonság. A házakat fölékesitették, s diadalivet is emeltek. Volt czéllövészet, kivilágitás, csónakázás, vadászok, bányászok, énekesek menete lámpákkal, tűzi játék, szerenád sat. Miksa herczeg nejével s a vendégekkel a kastély ablakaiból nézte az ünnepet. Tiz órakor a várkápolnában (ugyanott, a hol ötven év előtt az esküvő volt) csendes misét hallgatott a herczegi pár. Ezután a küldöttségeket és üdvözleteket fogadták. Este a környékbeli hegyek ormain máglyákat gyujtottak s röppentyüket bocsátottak föl. Királynénk már elutazott szülői köréből s még e héten Gödöllőre jön.

A Koburg herczegi családban a keresztelés Szent-Antalon e hó 10-én történt s az egyházi szertartást Haynald kalocsai érsek végezte. Ez alkalomra Szent Antalra utaztak: Ernő, Szász-Koburg uralkodó herczeg és Koburg Ágost herczeg. A kis herczeg Lipót, Fülöp, August, Mária neveket kapott; a keresztszülők a nagyatya és nagyanya voltak. Lakoma alatt Sághy Balog Berta zenekara játszott.

Gödöllőn minden készen van már a királyi udvar megérkezésére. A királyné, kit szombatra várnak, az egész őszt ott tölti, s e szerint nem bizonyul valónak az angol lapok értesülése, hogy ő felsége ismét Angliában tölti az ősz nagy részét. *Rudolf* trónörökös rövid időre szintén lejön Gödöllőre. Várják Münchenből *Gizella* főherczegnőt is, férjével. *Ferdinánd* toskanai nagyherczeg már megérkezett.

Lótenyésztésünk a külföld előtt nagy győzelmet aratott. A párisi lókiállításon a legnagyobb kitüntetést, a nagy aranyérmet, valamennyi kiállító állam közül csak Magyarország nyerte el az állami ménesekből kiállitott lovaiért. A lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság kiállitott 29 darab lováért, melyeket egy franczia nagytenyésztő már a kiállitás második napján megvett tenyésztési czélokra, ezüst érmet nyert. E siker a magyarországi lókivitelt nagy mértékben előmozdithatja.

Horváth Mihály végrendelete. Jeles történetirónk hátrahagyott vagyona: a csillag-utczai háromemeletes ház (értéke kétszázezer forint, nyolczvanezer forint teherrel), a rákos-palotai villa, könyvtár, négy kocsi, 25 darab magyar jelzálogbank-részvény, 25 mátrai bányarészvény, kétezer forint arany rente, huszezer forint biztositási police s a művek könyvárusi jövedelme. A mult év deczemberében irt végrendelet szerint, melyet Fraknói Vilmos, Weisz Bernát és Orosz Mihály irtak alá, e vagyont Völgyesy Mária Michaela asszony (előbbi nevén Vuagnoux) örökli, mint élethosszig tartó haszonélvezetet, de ha férjhez megy, a haszonnak csak egy harmadát élvezi. Halála után két gyermeke: Ernesztina és Jenő Mihály öröklik a vagyont.

Házasság. Weninger Vincze, a magyar hitelbank főigazgatója leányát, Weninger Irma k. a.-t szept. 7-én vezette oltárhoz a szerviták templomában Petsacher Gusztáv műépitész. Az esküvő alkalmával a templom fényesen volt diszitve s kivilágitva, az ünnepélyen nagyszámu kiváló közönség vett részt. Násznagyok voltak a menyasszony részéről Csengery Antal, a vőlegény részéről Hieronymi Károly államtitkár. Az esküvőt fényes lakoma s táncz fejezte be a sugáruti Weninger-villában.

Miskolcz borzalma képekben. *Szinai* István miskolczi fényképiró, ki a legsulyosabban sujtott kárvallottak egyike, a város egyes részeit 20—24 különböző fölvételben fogja áruba bocsátani s a jövedelem tetemes részét az alispán ellenőrzése mellett a károsultak részére engedi át. A vállalat kétségkivül pártolással fog találkozni a jótékonyságot szives örömest teljesitő közönség részéről. E fényképek után készült jelen számunk egyik rajza is. Szinai a fényképekből egy albumot is állit össze ő felsége számára, ki a vész után mindjárt az első segélyt nyujtotta a mélyen sujtott városnak.

Nobiling meghalt e hó 10-ikén fogságában, azon mély seb következtében, melyet a német császár ellen intézett merénylet után önmagán ejtett. A lövés áttörvén a koponyát, agyának egy részét elvesztette, s már e hó 8-án bizonyosnak mutatkozott halála. Rögtön oda hivatták anyját is, ki mellette maradt haláláig. Nobiling az utolsó két napot egészen eszméletlenül töltötte. Mivel csak vizsgálati fogságban volt, s még nem itéltetett el, a család szabadon rendelkezhetett a temetéssel.

A sebesültek részére Völgyi Béláné urhölgy Budapesten egy csomag fehér nemüt és könyveket küldött szerkesztőségünkhöz. Átadjuk illetékes helyén.

A boszniai harcztér eddigi „győzelmei“ csak bevezetést képeztek a nagyobb csatákhoz. A két tartomány fővárosainak elfoglalása semmi eredményt nem tud felmutatni e szerencsétlen megszállás jobbra fordultára. Mig a hadsereg fő zöme Szerajevóban, a tartomány közepén tartja főhadiszállását, addig egészen közel határainkhoz nagy csatákat kell vivni, melyekben százával hullanak el fiaink, sőt csapataink érzékeny vereséget is szenvednek, s a fölkelők betörtek határainkon. Ez *Bihács* körül történt, az Unna mellett, a magyar-horvát határnál, hol *Zach* tábornok e hó 7-én meggondolatlan támadást intézett a megerősitett Bihács ellen, de visszaveretett. Csapataink vesztesége holtakban és sebesültekben többre megy 400-nál. Le Gay ezredes a kapott sebek következtében szintén meghalt. A fölkelők a határnál levő Bihácsból betörtek a katonai végvidékre, a hol csak nehány honvédszázlóalj van. Török-Horvátországban, *Kljucs* körül pedig Sametz tábornoknak csak két napi ütközet után sikerült elkergetni a fölkelőket. Csapatjaink ekkor közel 300 embert vesztettek holtakban és sebesültekben. *Dobojnál* is két napig (szept. 4 és 5-én) tartó harcz volt ismét, és Szapáry hadosztálya végre elkergette a fölkelő csapatokat, de csak nagy áldozatokkal, mert némely hadállást hétszer is meg kellett rohanni szuronynyal. E csatában is több mint 400 katonánk esett el, vagy sebesült meg. Tehát most már rendes nagy csatákat kell vivni a foglaló seregnek, de még csak ezentul jutnak el voltaképen azon helyekre, hol a fölkelés időt nyert a szervezkedésre, s hol a szomszédos területek is barátságos hátterül szolgálnak a fölkeléshez. Szerbia, Montenegró aggodalmasnak látja e jelenségeket, s fegyveres erővel őrködnek. Nikitza fejedelem ismét nagy összeg pénzt kapott Pétervárról, Milán fejedelmet pedig figyelmeztették Pétervárról, hogy ne küldje haza hadseregét, mig békésebb viszonyok nem lesznek. A szultán kormányzása alá tartozó országokban is forradalom van. Az albánok föllázadtak, ellene szegülnek, hogy a berlini kongresszus által Montenegrónak és Szerbiának adott terület elvétessék. A zavargók lecsillapitására *Mehemed Ali*, a jeles török fővezér és s porta kongresszusi egyik képviselője ment Albániába, s a fanatizált albánok lekonczolták kiséretével együtt. Most Dervis pasát, Batum volt parancsnokát küldi a porta Albániába egy sereg katonával.

Mezencsoffnak, a czár kabinetjebeli III-ik, vagyis titkos rendőri osztály augusztus 18-án meggyilkolt főnökének arczképét mutatjuk be itt olvasóinknak. A tábornoknak szokása volt minden reggel megtenni a maga gyalog sétáját a Gortiny Dwor-i kápolnáig, igy a mondott napon is, mely alkalommal Makaroff csendőr ezredes volt kisérője. Egy utczaszegleten egyszerre két ismeretlen egyén közelgett feléjök, kik közül az egyik tört meritett a tábornok keblébe. A csendőr ezredest, ki segitségére akart rohanni, revolverlövéssel sebesité meg a másik idegen, mire mindketten kocsira kaptak és elhajtattak. A tábornok még az nap meghalt, mig az ezredes azóta fölgyógyult. A tetteseknek, daczára a legszorgosabb kutatásnak, mai napig sem akadtak nyomára, bár tömérdek elfogatás történt.

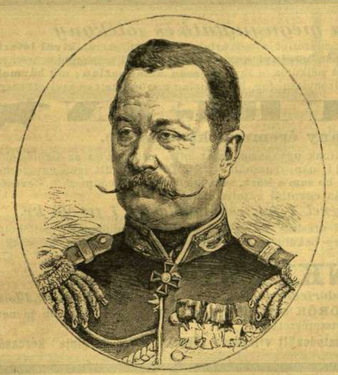

Mezencsoff tábornok ötven éves ember volt, erős, sőt óriási termettel. Azelőtt Goresakoff tábornok, varsói kormányzó mellett volt hadsegéd, később a III. osztály helyettes főnöke, csak Popatoffnak megtébolyodása után lőn végleg kinevezve e fontos állásra. Hivatalában buzgó, sőt tulbuzgó volt s épen ezzel hivta ki maga ellen a nihilisták boszuját. Mulatni szerető ember volt, ki igen kedvelte a zajos társaságokat. Halála nagy megdöbbenést keltett Oroszországban, még nagyobbat, mint annak idején Szaszulics Vera merénylete Trepoff ellen.

Sajtóhiba. Közelebbi számunk *Irodalom és művészet* rovatában a Dante magyar forditásáról szóló közleményben, az 575 lap harmadik hasábjának 25. sorában e helyett: *a mit told* olvasandó: *a mit Dante mond.*

Adakozások az árvizkárosultak részére. Lapunk szerkesztőségéhez következő adományok érkeztek:

A *miskolczi* szerencsétlenek számára: Major Lajos Budapestről 5 frt; Lehr Albert Bpest 2 frt; Ehler Antal Győrből 5 frt.

Az *egri* károsultaknak: Völgyi Béláné urhölgy Budapestről 5 frt.

Győr-Sz.-Mártonból F. G. 1 frtot küldött az árvizkárosultaknak.

Megjegyezzük itt, hogy azon adományokat, melyek hováforditása nincs határozottan megjelölve, s átalában az árvizkárosultaknak küldetik: három részre osztva szolgáltatjuk kézhez: a miskolczi, egri és hegyaljai szerencsétlenek számára.

Halálozások.

Simén Domokos, az unitárius egyház egyik kitünősége meghalt e hó 9-én 43-éves korában. A kolozsvári unitárius gymnázium és theologia kitünő tanára és az unitárius egyház főjegyzője, Kis-Kadácson hunyt el, hová betegeskedve ment a szünidőre. Simén 1836-ban született Udvarhelyszéken Tarcsafalván, hol atyja János, a ma élő unitárius papok veteránja, lelkész volt. Itthon kezdett tanulmányait Németországon s Angliában fejezte be. 1863-ban Székelykeresztúron igazgató, 1866-ban pedig Kolozsvárt theologiai tanár lett. Nagy részben az ő érdeme, hogy Channing müvei magyar nyelvre lefordittattak. „Szentháromság története“, „Az evangeliumi csodák“, „Szent történetek“ stb. munkái átalános elismerésben részesültek; a „Keresztyén magvető“ czimü tudományos folyóiratban, melynek több év óta egyik szerkesztője, számos értékes czikket közlött, a kolozsvári nagybecsü unitárius könyvtárt rendezte, többször mint egyházi szónok is működött s előkészületeket tett az unitáriusok története, egy angol-magyar szótár, dogmatika stb. megirásához. A halál azonban még férfi kora javában vetett véget a közhasznu munkásságnak. Temetése nagy részvét közt ment végbe e hó 11-kén Kis-Kadácson. A kolozsvári unitárius tanári kart, s az ifjuságot két-két küldött képviselte. A keresztúri gymnasium tanári kara, ifjusága, a környékbeli papság testületileg, az intelligentia és a köznép nagy számmal jelentek meg. A koporsót a Kolozsvárról küldött négy koszoru borította. Az egyházi szertartást a háznál Derzsi, a sirnál Nagy Lajos kolozsvári lelkész-tanárok végezték. Áldás legyen emlékezetén.

Báró Augusz Antal, a volt cs. kir. helytartótanács osztályelnöke elhunyt Szegszárdon 71 éves korában. A nyilvános élet terén sokat szerepelt, legjobban oly időben, melyhez a magyar embert nem fűzik kellemes emlékek. Tolnában a negyvenes években alispán volt: 1849-ben, a szabadságharcz szomoru fordulata után azon megye kormánybiztosa és e megye, valamint Baranya és Somogymegyék területi főispánja. Majd 1850-ben Pest-kerületi főispán, és végre 1852. a budai helytartósági osztály alelnöke. Mint ilyen nyerte meg a bárói rangot és a Szent-István-rendet. Nyugdijazása óta Szegszárdon tartózkodott többnyire, hol családja körében különösen a zenének szentelte idejét és vendégszerető főuri házánál Liszt Ferencz igen sokat időzött.

Zabolai gróf Mikes Benedek, Háromszékmegye egyik tekintélyes főura, meghalt hosszas betegeskedés után 59 éves korában Zabolán. Ő volt, ki az erdélyi részek egyik legkiesb fürdőjét, Tusnádot, alapitá s annak felvirágzásáért nagy áldozatokat sem kimélt. Számos gyermekei, nagy családja s a résztvevő közönség nagy száma kisérte sirjába m. hó 30-án.

Pálfy Albert jeles irónkat ismét mély csapás sujtotta. Rövid idő előtt vesztette el egyik fiát, s most másik fiát: Pálfy Gábort is elragadta tőle a tüdővész, 18 éves korában.

Paget Jánosné, szül. báró Wesselényi Polixéna, szellemes és kitünő irodalmi müveltségü urhölgy, 77 éves korában Aranyos-Gyéresen.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Szalay György, a káposvári törvényszék kiváló képzettségü birája s az ottani kaszinó igazgatója, 42 éves korában Simontornyán. — Gecsey György, Munkács város polgármestere, Beregmegyének hosszu ideig volt főpénztárnoka, 75 éves korában. — Bezerédy Antalné, szül. Sümeghy Mária 56 éves korában Szentivánfán. — Özv. Gencsy Lászlóné, szül. Okolicsányi Erzsébet, 27 éves korában Budapesten, honnan holttestét Kis-Létára szállitották. — Özv. felső-pelsőczi Tóth Lászlóné, szül. Farkas Julia, 47 éves korában Patóházán. — Végh István másodéves joghallgató Kaszaperi pusztán. — Dr. Hoffmann Károly, a főváros egyik ismert orvosa, a Rókus-kórház nyugalmazott első orvosa, 70 éves korában. — Sándor István, a volt gyergyó-szentmiklósi törvényszék elnöke. — Késmárky Károly, Nyitramegyében farkasdi kath. esperes, 1872—75-ben a vágvecsei kerület országgyülési képviselője, 63 éves korában. — Vörös Imre ügyvéd, volt táblabiró 62 éves korában Győrött. — Olsavszky István Máramarosmegye aljegyzője 37 éves korában. — Körffy József, a szabadságharczban tüzérfőhadnagy, ki aztán külföldre menekülvén, mult hóban Egyiptomban, Alexandriában hunyt el, özvegyet és öt gyermeket hagyván minden támasz nélkül. — Gróf Teleky István, ki családi összeköttetéseinél fogva Csehországban lakott, Prágában fekete himlő áldozata lett.

SAKKJÁTÉK.

980. sz. feladvány Abela A.-tól (Malagában).

Sötét.

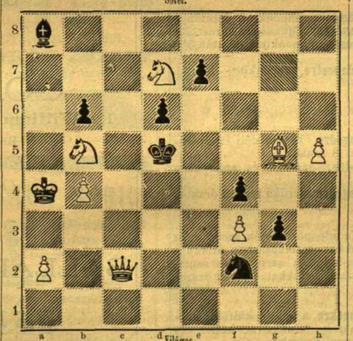

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 975. számu feladvány megfejtése.

Anonymustól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Hg7—h7	.. .. .. t. sz.
2. Ve7—f7	.. .. .. t. sz.
3. V mattot ad.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Gelsén* Glesinger Zsigmond. *Sárospatakon* Sérecz Károly és Stern Albert. *Kolozsvárt* Csipkés Árpád. *Tatán* Bláthy Otto. *Budapesten* K. J. és F. H. Hoffmann és társa. *Székesfehérvárt* Krécsy Béla. *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivaló.

I. S. „A malomvölgyben“, elég csinos költemény, bár épen nem remek, a mi lefordittatását igazolná. A képet az emlitett számban nem találtuk. A másik költemény csak annyiban érdekes, mert magyar ember irta németül; de ha a szerző nem találta érdemesnek magyarul irni: miért siessünk lefordítani?

W. J. A négy költemény közt a legcsinosabb, sőt határozottan csinos a Keskeny ut czimü. Ezt félretettük, hogy alkalomszerüleg közöljük. A más három gyönge.

G. P. Hogy a két levél authentikus, az iránt semmi legkisebb kétségünk. Készséggel ki is adnók, de közelebbről már máshol szórul szóra megjelentek.

Eger. L. A szives igeretért előre is köszönetet mondunk.

U. A kézirat megérkezett; de még nem határozhatunk sorsa fölött. Közelebbi számunk egyikében veheti csak válaszunkat.

P. J. Mult számbeli üzenetünkből két szó, sajtóhibából, kimaradt, a mi miatt az üzenet értethetlen. Az Egyedül . . . kezdetü versre tett észrevételünk igy olvasandó: harmadik versszakát ki kellene javitni, hogy a négy első sor *rime ne* ugyanaz legyen mi a refrain-é.

Késő. Az előbbi kézirattal összevetve: a mit rövidségben nyert, azt tartalmasságban vesztette. Jobb ha ezt félretesszszük s esbetőleg jobbra várunk. A másik kedélyes, de nem elég csinnal van dolgozva; a hang nélküzi az összhangzatot. A harmadik népies hangu volna, de ez a hang nem sikerült. Sőt utolsó előtti sora még a nyelvtan ellen is vét.

A mióta . . . (V. F.) Igazán csinos; kár, hogy nem tartalmasabb.

Kritikán alul. Szabadság. Elhamvadt. — Idához. Való-e? . . .

HETI-NAPTÁR. Szept. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög Orosz	Israelita
15	V F 14 Mária sz. n. F 13 Nicomed	3 A 13 Anthim	17 Gör. el.
16	H Ludmilla	Cziprián	19
17	K Lambert	Lambert	5 Zakariás	19
18	S Vill. T. Kánt. † Richárd	6 Mihály	20
19	C Január vért.	Szilárd	7 Szosten	21
20	P Eustach † Fauszta	8 Kisassz. nap	22 Szemir.
21	S Máté evangél. † Máté	9 Joachim	23 S. ki Z.

Hold változásai. ● Ujhold 26-án 3 óra 26 perczk. délut.

Tartalom: Gr. Szapáry és Joannovics (két arczképpel). — Összel. — Orosz dolgok. — A belga királyi pár ezüstmenyegzője (képpel). — Csataképek a boszniai hadjáratból (két képpel). — Tizenötéves kapitány. — Egyveleg. — **Melléklet:** Látogatás Kossuthnál. — A miskolczi vészt (két képpel.) — Kossuth Lajos a német tudományosságról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

A „Vasárnapi Ujság“-ra

folyvást elő lehet fizetni a következő föltételek mellett:

negyedévre:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok . . . 3 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Háboru-Krónikával együtt . . . . . 3 frt 50 kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság . . . . . 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a Háboru-Krónikával együtt . . . . . 2 frt 50 kr.

A Háboru-Krónika czimü képes melléklapunkat, mely a háboru s az ennek utójátékát képező katonai műveletek befejeztével **„Világ-Krónika“** czimmel az eddigi terjedelemben, szintén hetenként egy iven s képekkel fog megjelenni, előfizetőink negyedévre 50 kr., félévre 1 frt, egész évre 2 frt pótdíj mellett kaphatják meg. E melléklapot minden előfizetőnk arra az időre rendelheti meg, a melyre a főlapra beküldött előfizetése szól.

A „Háboru-Krónika“ 1877. évi folyama még folyvást megrendelhető 1 frt 40 krjával; az 1878. január-juniusi féléví folyam 1 frtjával.

A „Háboru-Krónika“ 1878. julius—deczember i folyamát, mely boszniai hadjárat eseményeit tárgyalja, előfizetőink 1 frtért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz. a.

Olcsó gyógyszer. — Két Guyot-féle kátrány-tokocska minden étkezéskor bevéve, kitünő hatással van meghülés, köhögés, hurut, szédülés és légcsőbajok, valamint átalában minden torok és tüdő-betegség ellen.

Minden üvegcse 60 tokocskát tartalmaz, minek folytán az egész gyógykezelés, mely a pasztillák, hüsitők és syropok használását teljesen feleslegessé teszi, nem kerül többe, mint naponta 10—20 krba.

Ezen készitménynek igen sok utánzata van, minek folytán figyelembe veendő, hogy a valódiak üvegcséjének czimkéje Guyot ur három szinü nyomatu aláirásával van ellátva.

Raktárak Budapesten: Török József gyógyszerr. a „szent lélekhez“, király-utcza 7., a városi gyógyszertár, városház-tér 6., Pillich Ferencz gyógyszert. a „magyar királyhoz“, marokkói utcza 1., s a legtöbb gyógyszertárban.

Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 14 krajcár; többszöri igtatásnál 10 krajcár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad *Bécsben:* **Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R.** Seilerstätte Nr. 2 és **Oppelik A.** Wollzeile Nr. 22.

Katonai iskola
Budapesten nagykorona-utcza 16. sz.

Beiratások az **egy éves önkéntes tartalék, és tényleges tiszti tanfolyamban** folyó év október hó 1-éig naponta történnek az igazgatósági irodában. 4778

Az igazgatóság.

Első cs. k. szab. duna-gőzhajózási társaság.

MENETREND
érvényes augusztus 17-étől további intézkedésig.

POSTAHAJÓ-MENETEK.
A Dunán.

LEFELÉ.

Bécsből Budapestre, naponkint reggeli 7 órakor.
Budapestről Mohácsra, naponkint, (szombat kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Ujvidékre, naponkint, (szombat kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Zimonyba, naponkint, (szombat kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Orsovára, Galatzig, kedden pénteken és vasárnap, 11 órakor este.
Mohácsról Ujvidékre, naponkint, (vasárnap kivételével) reggeli 8 órakor.
Mohácsról Zimonyba, naponkint, (vasárnap kivételével el) reggeli 8 órakor.
Mohácsról Orsovára, Galatzra, szerdán, szombaton és hétfő reggeli 8 órakor.
Eszékről Ujvidékre, naponkint (vasárnap kivételével), reggeli 9 órakor.
Eszékről Zimonyba, naponkint (vasárnap kivételével), reggeli 9 órakor.
Eszékről Orsovára, Galatzra, szerdán, szombaton és hétfőn reggeli 9 órakor.
Zimonyból Orsovára, Galatzra, szerdán, szombaton és hétfő esti 9 órakor.
Orsováról Galatzra, csütörtökön, vasárnap és kedden délelőtt 10 órakor.

FÖLFELÉ.

Budapestről Bécsbe, naponkint 6 órakor este.
Mohácsról Budapestre. naponkint (szerda kivételével), 2 óra 30 perczkor reggel.
Eszékről Budapestre, naponkint (kedd kivételével) délután 5 órakor.
Ujvidékről Budapestre, naponkint, (kedd kivételével,) délelőtti 11 órakor.
Zimonyból Budapestre, naponkint, (kedd kivételével), reggeli 6 órakor.
Orsováról Budapestre, csütörtökön vasárnapon és kedden reggel 8 órakor.
Giurgevó-Rustschukról Budapestre, kedden, pénteken, és vasárnap déli 1 órakor.
Galatzról Budapestre, hétfőn, csütörtökön és vasárnap délután 5 órakor.

Megjegyzés: A Budapest-Bécs között közlekedő **póstahajók** a következő állomásokat: **Verócze, Visegrád, Nagy-Maros, Szobb, Párkány, Sütté, Orth és Fischamend**-et **se lefelé, se föllfelé** nem érintik; — ezen állomások ellenben: **Hainburg, Dévény, Piszke és Nyerges-Ujfalu** csakis a **föllefelémenetben** érintetnek.
A **Budapest-Zimony-Ujvidék** között közlekedő **pósta-hajók** ezen állomásokat: **Budafok, (Promontor) Tétény és Érd-et se lefelé, se a föllfelé** menetben nem érintik.
A **budapest-orsovai pósta-hajók** ezen állomásokat: **Budafok, Tétény, Érd, Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Apostag, Harta, Ordas, Gemencz, és Duna-Szekcsét** lefelé nem érintik, föllfelé ugy kötnek ki, mint a **zimonyi pósta-hajók.**
A **budapest-zimony-orsovai póstahajók a föl- és lefelémenetben** a cs. kir. szab. osztrák államvasut vonataival, továbbá az alföldi- és a mohács-pécsi vasuttal csatlakozásban állanak.

SZEMÉLYSZÁLLITÓ-MENETEK.
A Dunán.

Bécsből Pozsonyba naponkint, délután 4 órakor.
Uj-Szőnyről Budapestre, naponkint, reggel 3 órakor.
Esztergomból Budapestre, naponkint, reggel 5 órakor.
Dömösről Budapestre, naponkint, regg. 5 órak. (a **szentendrei** dunaágon keresztül).
Budapestről Paksra, naponkint déle. 11 órak.
Budapestről Mohácsra, naponkint, déli 12 órakor.

Pozsonyból Bécsbe, naponkint reggel 6 órak.
Budapestről Ujszőnyre, naponkint, délután 2 órakor.
Budapestről Dömösre, naponkint, délután 4 órakor, (a **szentendrei** dunaágon keresztül)
Paksról Budapestre, naponkint, délután 5½ órakor.
Mohácsról Budapestre, naponkint, délután. 1½ órakor.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, vasárnapon és csütörtökön reggel 7 órakor; május 1-jétől kezdve szeptember végéig: 6 órakor regg.
Szegedről Titelbe hétfőn és pénteken, reggel 7 órakor; május 1-től szeptember végéig reggel 6 órakor.
Szegedről Uj-Becsére kedden d. u. 2 órakor.

Zimonyból Szegedre, hétfőn déli 12 óra és pénteken esti 8 órakor.
Titelből Szegedre, szerdán és szombaton este.
Uj-Becséről Szegedre szerdán regg. 2 órakor.

Megjegyzés: A **Budapestről** kedden és pénteken lefelé induló póstahajók szerdán és szombaton délután **Titelből Szegedre** közlekedő tiszai hajókkal csatlakozásban állanak. A szerdán és szombaton **Zimonyból** felfelé közlekedő posta-hajók a szerdán és szombaton, — de csak délután — **Titelből Szegedre** közlekedő tiszai hajókkal állanak összeköttetésben.

A Száván.

Sziszekről Zimonyba, a bel- és külföldi közbeeső állomások érintésével hétfőn reggel.
Sziszekről Brodba szerdán és szombaton reggel 8 órakor az összes állomás érintésével.

Zimonyból Sziszekre, a bel- és külföldi közbeeső állomások érintésével hétfőn és pénteken, reggel 6 órakor.
Brodból Sziszekre vasárnapon és csötörtökön reggel 6 órakor az összes állomasok érintésével.

A SZERB PART HOSSZÁBAN.

Sabácsról Belgrádra, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra, szerdán és szomaton délután.
Belgrádról Gradistére, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra **Báziás** és a közbeeső szerb állomások érintésével hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken szombaton és vasárnapon az első **zimonyi** helyihajó megérkezése után. — Az elővesztegzár **Pancsovánál** csak hétfőn, csütörtökön és szombaton érintetik.
Belgrádról Milanovátsra szombaton.

Gradistéről Belgrádra, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra, **Báziás** és a szerb közbeeső állomások érintésével, kedden, szerdán, pénteken, szombaton és vasárnap reggel. Az elővesztegzár **Pancsovánál** csakis kedden, pénteken és vasárnapon érintetik.
Belgrádról Sabászra, a személy-, teher- és esetleges uszályhajó-szolgalatra, szerdán és szombaton reggel a zsimonyi helyi hajó megérkezte után.
Milanovátsról Belgrádra vasárnap. 4608/11

Valóban megnyugtató és jótékony
hatással bir, ha tudjuk, miszerint a sok ártalmas hajfestő-szeren **kívül létezik egy** olyan is, mely csupán **növényi anyagokból** összeállitva, minden ásványi és vegyészeti hozzáadást nélkülöz, s igy **teljesen ártalmatlan;** mit **bármely** orvos vagy vegyész is bizonyitani fog. Ezen ujolag megerősitett és javitott szer a

PURGIN
(arany éremmel kitüntetve),

mely a haj vagy szakállnak ugyanazon szint adja, melylyel az az őszülés előtt birt, még pedig 10—14 napi használat után, és mindenütt igen egyszerüen használható. **Nem festi be sem a bőrt, sem a körmöket,** nem piszkit, s **erősitő növénytartalma** folytán egyuttal gátolja a haj kihullását.

Ára: 1 üvegcsével 1 frt, csomagolással 1 frt 20 kr.

Pontos használati utasitás különböző nyelveken, mindenüvé mellékeltetik. A szállitás az összeg beküldése vagy utánvét mellett történik. Fő székküldési raktár: 4788

WINKELMAYER J.,
Bécs, VI., Gumpendorferstrasse 159. sz. vagy Stumpergasse 13. sz.
Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél és a legtöbb jó nevü gyógyszertárban és illatszerészetben.
Figyelmeztetünk, hogy mindenütt világosan „Winkelmayer Purginje" kéressék.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A HAZA BÖLCSE.
EMLÉKKÖNYV.
Szerkesztette
ÁLDOR IMRE.
Ára füzve 1 frt 60 kr. Vászonba kötve 2 frt.

Jeles irók iskolai tára
az orsz. középtanodai tanáregylet megbizásából szerkeszti Dr. Kármán Mór.

I.
ARANY JÁNOS BALLADÁI.
Magyarázza
GREGUSS ÁGOST.
Ára füzve 50 kr.

II.
CORIOLANUS.
Irta **William Shakespeare,** forditotta **Petőfi Sándor.**
Bevezéssel és magyarázatokkal ellátta
NÉVY LÁSZLÓ tanár.
Ára füzve 60 kr.

III.
NÉMET
BALLADÁK és ROMÁNCZOK.
Magyarázta
HEINRICH GUSZTÁV.
ELSŐ RÉSZ:
Bevezetés. — Bürger. — Goethe.
Ára füzve 70 kr.

E vállalat középiskoláink irodalmi oktatásának emelését czélozza, a szakadozott irodalmi szemelvények helyébe összefüggő, az iró egyéniségét feltüntető olvasmányt nyujtva. A kisérő jegyzetek korántsem akarják a tanár magyarázatait szükségtelenné tenni, hanem oly módon vannak fogalmazva, hogy a tanulóknak előkészülését segitsék, melyhez a tanár iskolai tárgyalását fűzheti, és mi által az iskolai olvasmány sok tehertől megszabadulván, szélesebb körben fog mozoghatni. Az első kötet Arany balladáit, a második Shakespeare Coriolánját, a harmadik pedig német balladák és románczok magyarázatát Dr. Heinrich Gusztávtól tartalmazza, alkalmas olvasókönyvet nyujtva a középiskolák IV. V. és VI. osztályai számára, általában a felsőbb osztályok poétikai oktatása mellé. Szándokunk különben a gyüjteményt a magyar és németen kivül a franczia irodalmakra is kiterjeszteni.

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS
legtartalomdúsabb és leghatásosabb budai keserüviz.
Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben.
Rendes adag: egy fél borospohárral. 4757/b

Ajánlat **vadászó, lovagló és utazó** eszközök beváscárlására nagyban és egyenkint.
Lefaucheux kétcsövü vadászfegyver mind valódi drót és más finomabb damask csövekkel frt 25, 27, 30, 40, 45, 47·
Lancaster kétcsövü fegyver frt 40, 50, 80.
Figyelmeztetés: minden egyes fegyver a vevőnek kézbesitése előtt pontosan belövetik és nehány minta-töltény mellékeltetik.
Közönsz. fegyverek csőszők és őröknek frt 6—, 7.50, két csövü frt 12.50, drót csövü frt 16—20.
Lefaucheux-fegyver-töltények.
Cal. 16 12
100 drb. frt 1.50, frt 1.90
zöld frt 1.50, frt 2.20
Lancaster 100 drb. frt 1.90, frt 2.30
zöld frt 2.10, frt 2.50
Töltény-dugaszok 200 drb. 40 kr., hámrofele 75 kr.
Belőtt biztonsági **Revolver** 25 tölténynyel frt 5, 7, 9.— vésczett frt 6, 8, 10. — finomabb frt 8, 10, 12, — erősivésü zsebben hordható Bulldog-Revolver frt 13, 15, 17. Szabályszerü hadi Revolver frt 18—23.
Revolver-töltények m/7 9 12
100 drb. frt 2.50, 3.—, 3.50
Középen gyuló „ „ 3.—, 3.80. 4.60
Gaubert-féle Lefaucheux-fegyver hölgyeknek frt 31.
Uj! Fusi a lair gyűszűnyi nagyságu légtöltények-kel 40 méter távolságra hord 2000 sörétes és golyós tölténynyel frt 90.
Amerikai Henry Martini-fegyver 1200 lépesre hord, egy perce alatt 16 lövést ad frt 145.
Flobert czél- és madár-fegyver frt 12, 14, 17, 20, 29. Flobert-pisztolyok frt 7.50, 12.—. Flobert-töltények szára: golyós 50 kr. sörétes frt 1.50, nagy frt 1.80, 2.60. Vas-czéltábla kiugró figurával és mozsárral frt 9.—
tárgyak házi használatra, mint: fémtalom ösbeteg ápolásra.
Eső-köpeny fejfedővel könnyü gyalog-lásához frt 7.50—10.50
frt 12.50, erős kosi és lovaglásho frt 15.75—17.—, gumi czipők frt 1.15, 2.—, uraknak frt 1.85—3.15.
Utazáshoz szivartárak frt 4, 5, 6.
Vadesalogato sipok 60 kr. és frt 1.50, madárcsapda frt 1.50, acél rókafogó frt 2.60 töltény-készitő frt 1, 2, töltény becsavaró frt 3.75, 5, töltényhuzó kr. és frt 1.25, gyutacsbeilleszto frt 1 Lancaster frt 3, töltény fenek frt 2, 3.
Vadásztáska frt 3.50—15, lőportár frt 2.80—7, jeladó sipok és kürtök frt 1—7, vadásztór 10.50—12, kutya-nyakravaló frt 1.50—2, kutya-czinórok 50 kr. — frt 2, kutya-ostor frt 1—4, fegyverszak frt 5—10, vadász-diszfárgyrak: **szarvas-, őz-, rókafejek** stb. ●
Hinta-ágy erdőbe és szobába frt 4.50, 6.50, evő-eszköz tokban frt 3.80, étel-kosár frt 12—20.
Porszesz gyors forraló Rechandlang frt 2.75, 3., 3.75.
Uj! Ruha-plaid, esernyő, bot, tekercs frt. 6—10, angol-plaidszij 90 kr. frt 2.50, kalap-doboz frt 1.60 6.—, irószeszkor csak vizzel meg-töltani 60 kr. 1.40.
Vizmentes utazó koferek frt 4.50. 7.—, kézi koferek és bőröndök frt 6, 25.—, női koffer oszlopokkal frt 6.50—10, finom frt 10—20, utazó táska frt 3—7., igen finom frt 20, berendezett táska frt 18—60.
Utazás és vadászathoz sapkák 80 kr. — frt 1.70, vadász-poharok és üvegek 85 kr. — frt 9, Cosmopolit vadászpipa frt 1—1.30, pincetok frt 3, 5, 8, üvegget frt 9, 10.50, 13, vadász-szék mint bot frt 3.80, 7, 10, vadász-kés frt 1.80, 2, 4, kanóczos tűszerszám frt 1.15—1.85, bőr, viszon és gumi lábtyuk frt 3.50—7.50, Brandtner vizmentes bőr-kenőcs frt 1—1.50—3.
Angol lovaglon-yergek disznóbőr frt 15—35, kettős kantár frt 5—7, kengyel szij frt 2.50, 3.50, heveder frt 2.25—3.—, izzasztó frt 3—5.
Zabla frt 1.80—3., kengyelvas frt 1.60, 2.—, sarkantyu 90 kr., felcsatoló szijjal frt 2.—. Rinocerosz lovagló-veszőlő idomitáshoz 60 kr. — frt 3, agarászó ostor frt 4.50—8.—, lő-lámpentő frt 2.25, tűz és törés ellen istáló lámpák olajra frt 1.70—3, Kézi lámpák gyertyára 90 kr. — frt 3

Gumi

☞ **Meg nem felelő tárgyak készséggel kicseréltetnek, próba-megrendeléshez képes árjegyzéket küld**
Kertész Tódor, BUDAPEST, dorottya utcza 2.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A Bosznia, Herczegovina és a novi-bazári kerület térképe.
E térkép a lehető pontossággal és részletességgel van készitve, fel van bele véve minden nevezetesebb zárda, őrház, söt csárda is, és a kocsival járható utakon kivül még azok is, melyeken csak gyalog és lóháton lehet közlekedni.
Ára 10 kr.

Az okszerü gazdálkodás alapelvei.
Kezdő- és kis-birtokosok számára.
Válogatott források nyomán számos ábrákkal.
Irta
KUBINYI LAJOS.
Ára füzve 1 frt 60 kr.

Test erősitése, fájdalom csillapitása, tüdőbajok, májbaj és köhögésnél.
Elismerés.
Hoff János, cs. és k. udv. szállitónak, Bécs, Graben, Bräunerstrasse 8.

Kérem, küldjön még 4 üvegcsével a nékem rendelt, **kitünő, sürített** Hoff-féle maláta-kivonatból és az ön feülsmulhatatlan maláta-egészségi kávéjából.
Gruch G.
vendéglős Zauneggben, Ausztriában.

(A Hoff János-féle sürített maláta-kivonat köhögő tüdőbetegeknek kiválóan **jót tesz és fájdalmukat csillapitja**; orvosok által különösen oly betegeknek ajánlva, kiknek a sör ivása tiltva van.) — Betegeimnek máj- és altesti bántalmainál az ön maláta-egészségi csokoládéja s a Hoff-féle maláta egészségi sör a legjobb szolgálatokat tette, — nem kevésbé maláta-czukorkái is a köhögés ellen. Gyermekeimnek pedig az ön **felülmulhatatlan gyermektáp-maláta-liszttje** annyira tüdvösnek bizonynult, hogy alig találok szavakat dicséretére.
Kleist-Hermsdorf Ágnes, báróné.

Árak:

Maláta-kivonatu egészségi sör egy palaczk 60 kr. 11 pal. 6 frt, 28 pal. 15 frt, 58 pal. 30 frt, — ½ kilo **maláta-csokoládé** I. 2 frt 40 kr., ¼ kilo 1 frt 30 kr., ½ kilo 70 kr. II ½ kilo 1 frt 60 kr., ¼ kilo 90 kr., ½ 50 kr., III ½ kilo 1 frt, ¼ kilo 60 kr.; ½ kilo 35 kr. **Maláta-bonbon** 1 zacskó 60 kr. 30 és 15 kr.; — **Gyermektápláló malátaliszt** 1 üvegcse 1 frt vagy 60 kr. **Egy maláta-fürdő** 80 kr. kisebb 50 kr. **Malátaszappan** 80, 60, 40 és 20 kr. Nagyobb megrendelésnél megfelelő engedmény. — A csomagolás legolcsóbban számittatik.

Hoff János fiókja
Budapesten: kalap-utcza 10. szám.
Továbbá kaphatók
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész urnál is.

BRAUN MÓRICZ
lábbeli-gyárában
Budapesten,
sugár-uti bazár 44-ik füzletben kaphatók jól é olcsón:

Regatta féltopán chagrin vagy éberlasting, lakórral . . frt 2.10
Női füzős topán bőrből lakorral dupla talppal . . frt 2.60
Női czugos topán erős bőr vagy fin. brünelből szögezett dupla talppal magas sarokkal lakorral . . . . . frt 2.80
Uri félczipők finom chagrinből lak-orral . . . . frt 3.20
Uri topán erős vikszos bőr vagy finom chagrin-bőrből erős dupla talp. . . . . frt 3.50
Jó erős magyar-czizmák finom vikszos vagy vastag bagariabőrből három soros talppal 8.50
Fiu topán erős bőrből dupla talppal . . . . . frt 2.40
Leány topán erős bőr vagy finom brünelből dupla talppal lak-orral . . . . . frt 2
Gyermek topán minden lábhoz . . . . . 50 kr 1.80
Vidéki megrendelések az ár beküldése- vagy postautánvéttel pontosan eszközöltetnek. 4706

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Ifjuságí iratok tára
az orsz. középtanodai tanáregylet megbizásából szerkeszti Dr. Kármán Mór.
I., II. és III. füzet.

GÖRÖG REGÉK.
COX GYÖRGY után
az eredeti angol második kiadás szerint magyarra forditotta s bevezetéssel
ellátta
KOMÁROMY LAJOS, tanár.
Három füzet füzve 2 frt 20 kr. — Egy vászonkötetbe kötve 2 frt 80 kr.

IV. füzet.

MEXICO FELFEDEZÉSE és MEGHÓDITÁSA.
Castilloi Diaz Bernal elbeszélése.
Atdolgozta
Dr. BRÓZIK KÁROLY.
Egy térképpel.
Ára füzve 1 frt 20 kr.

Czélja e vállalatnak az iskolai oktatással párhuzamosan haladó magánolvasmányt nyujtani középiskolai ifjuságunknak (általában 9—15 éves ifjainknak), hogy a szük mederben folyó iskolai tananyagot bővitse, ifjaink látás- és tapasztalaskörét szélesbitse, szem előtt tartva, hogy az ifjuság kezébe csupán az való, mi remek és az emberiség szellemi fejlődésében jelentőségének megadta próbáját. Az első, második és harmadik kötet a görög isteni és héki mondákat adja, eredeti szépségökben, a mint a mythost a klasszikus költők (első sorban Homéros s a tragikusok) alkották, menten a theogonia vagy philologia erőszakos rendszerezése és magyarázásától. A negyedik kötet Mexico felfedezésének és meghódításának történetét egy kortárs eleven és hű elbeszélésében tartalmazza. E kötetek az alsóbb osztályok ifjuságának vannak szánva, de nagy hasznonal, és nem kevesebb élvezettel olvashatja a felnőtt ifjuság, söt bármily korú művelt ember is.

RUSSIA
AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.
Irta
D. MACKENZIE WALLACE.
Angolból forditotta
Szentkirályi Móricz.

A befolyó jövedelem a magyar irók segély-egylete javára forditatik.
Két kötet.
Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszhonban. — Az éjszaki erdőségekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácskozmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszakviděk parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az uj helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az uj iskolából, — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnekek.)
II. KÖTET. A dissenterek, szakadárok. — A pusztaság pásztornépei. — — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilek. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A pórok. — A pórok felszabaditása. — A felszabaditás következményei. *a)* A földbirtokosokra nézve. — A felszabaditás következményei. *b)* A parasztságra nézve. — Az uj törvényszékek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

BAKA-HUMOR
az utczán, kaszárnyában és háboruban.
Összegyüjté
A ROKKANT HUSZÁR.
Ára füzve 1 frt.

30 frt bevásárlás után egy 12/4-es szines vagy fehér párisi világkiállitási damast abrosz ingyen.

Ily olcsón vásárolhatni csakis a párisi világtárlat végére járta nyujthat alkalmat.

Sürgöny! **SÜRGÖNY!** Sürgöny!

a n. t. vevőközönséghez.

A párisi tárlat végére járván, szakmám sok gyári **kiállitóinak** megmaradt czikkeit megvásárolván, **még nem hallott potom áron tuladok** rajtok, hogy a jövő hóban kinálkozó jó alkalmat az **angol kiállitók** visszamaradt kelméit az **őszi** és **téli** idényre megvenni el ne mulasszam. — Kérem a t. vevő közönséget, szives pártfogásukban részesiteni és megrendeléseiket siettetni, miután ez

itt felsorolt olcsóságok eladása csak egy hónapig tart.

Székesfehérvárott, julius hóban 1878. Teljes tisztelettel **Ifj. Eibisch Zsigmond,**

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

a „Profétá"-hoz Sz.-Fehérvárott, nádor utcza, Szekerák és Hornyánszky urak kereskedése mellett.

Árjegyzék. — 1-sö szám.
Szörkelmék.

	helyett	csak
5000 m. tiszta ször-szövet	—.—	—.07
15000 m. Barege Grenadin és legfinomabb Monzambique r.	—.85	—.15
5000 m. Fregatte szövetek	—.48	—.15
4000 m. Ripsz de Narcis	— 65	—.18
3000 m. fekete és szines csikos □ pötyögetett lüszterek	—.68	—.25

Árjegyzék. — 2-ik szám.
Mosókelmék.

	helyett	csak
10000 m. rózsaszin Cretton r.	—.25	—.13
4000 m. szines Chiffon Karton	—.30	—.17
5000 m. Piquetek	—.45	—.25
3500 m. igen finom Piquet szines virággal	—.50	—.24
9000 m. igen finom szeg di festő □ csikos és virágos	—.48	—.22
5000 m. sárga Nanking s csikos Csinvadt	—.28	—.15

Árjegyzék. — 3. szám.

	helyett	csak
300 vég 30 rőfös Kanavászon, Szilistriai	5.80	2.75
250 vég 30 rőfös Trübaui Kanavász	6.20	3.20
300 vég 30 rőfös ugyanaz rózsaszin	6.80	3.65
200 vég 30 rőfös valódi rumburgi detto	11.80	6.75

Árjegyzék. — 4. szám.
Fehérnemüek.

	helyett	csak
5000 drb angol Floutir törülköző drbja	—.75	—.20
6 » fehéritetlen törülköző	2.15	1.15
6 drb damascirozott »	2.90	1.40
6 drb párisi fehéritett, a világkiállitásból, virággal	3.80	1.80
6 » szalvéta tiszta czérna	2.80	1.45
6 » legfinomabb Damascirozott	3.20	1.65
6 » párisi világkiállitásból virágg.	3.80	1.95
500 vég 30 rőf. törülk. a párisi világki.	16.50	8.40
500 tuczat kiállitási törülköző ö.	8.50	4.20
400 vég damascir. kiállitási törülköző	9.40	4.50

Árjegyzék. — 5. szám.
Fehér és szines abroszok.

	helyett	csak
700 drb 5/4 strassburgi szines abrosz	1.20	—.54
650 » 5/4 valódi Damasc. szin. abrosz	2.25	1.15
600 » 10/4 Damasc. szines abrosz	2.80	1.50
550 » 12/4 » » »	3.20	1.80
600 » 8/4 □ fehér abrosz strassburgi	1.90	—.98
550 » 10/4 Damascir. fehér abrosz	2.90	1.20
500 » 12/4 » » »	3.20	1.50
450 » 14/4 kiállit virágos feh. abrosz	3.50	1.90

Árjegyzék. — 6. szám.

	helyett	csak
2000 drb angol Oxfort rőfje	—.30	—.15
2000 » franczia Oxfort »	—.34	—.18
2000 » valódi braziliai Oxfort »	—.45	—.22

Különösen ajánlom igen leszállitott árú gyolcsaimat.

Árjegyzék. — 7. szám.

	helyett	csak
5600 vég 30 rőfös Molino-vászon	6.50	3.65
4000 vég 30 rőfös valódi trübai gyolcs	7.—	4.40
5000 vég 30 rőfös valódi szileziai gyolcs	11.50	5.80
3000 vég 30 rőfös valódi rumburgi fehéritetlen, lepedőkre és alsónadrágra	14 50	7.50

Egész finom gyolcsok.

5000 vég 40 r. igen finom 5/4 sz. Chiffon	16.50	8.50
450 vég 40 r. igen finom 4/4 sz. Chiffon	9.50	5.45
300 vég 30 r. Georgsvaldi börgyolcs	9.80	5.90
250 vég 30 r. 5/4 Georgsvaldi börgyolcs	14.50	7.25
300 vég 30 r. 4/4val. rumb. gyolcs uri ingnek	20.—	7.80
300 vég 30 r. 5/5val. rumb. gyolcs uri ingnek	22.50	9.50
150 vég 30 r. 4/4 valódi Creas gyolcs	14.50	7.25
100 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	10.80	6.70
150 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	26.50	8.90
30 vég 6/4 széles szines csinvadt butorra	—.68	—.36

Árjegyzék. — 8. szám.

	helyett	csak
4000 m. valódi csipke-függöny rőfe	—.45	—.21
1500 m. sokkal finomabb rőfe	—.65	—.28
2000 m. par Quipour csipke kész függöny 10 rőf hosszu	12.50	4.90

Árjegyzék. — 9. szám.
Kész fehérnemüek föltünő potom áron.

	helyett	csak
2000 drb valódi Oxfort ing	2.40	—.65
2000 » valódi angol Oxfort ing	3.70	—.90
2000 » igen finom Chiffon ing	1.80	—.85
560 » legfinomabb Chiffon ing	2.80	1.20
2000 » kész alsónadr. szil. gyolcsból	1.50	1.60
1500 » val. alsónadr. Trüb. gyolcsból	1.75	—.70
1000 » val. slezinger gyolcs alsónadrág	1.95	—.90
800 » amerikai börgyolcs alsónadrág	2.20	2.—
1000 » női gyermeknadrágocska	—.80	—.30
700 » sokkal nagyobb	—.90	—.40
750 » nagy női nadrág	1.70	—.75
300 drb igen fin. alsószoknya fodorral	3.80	1.50
200 » finom stikkeléssel és fodorral	4.50	1.95
2000 » gyermekkötény szin. és feher	—.45	—.25
1000 » sokkal nagyobb szines és fehér	—.65	—.35
1000 » egészen nagy nökn. szin. és feh.	—.90	—.45
600 » finom corsett (háló rekli)	2.25	—.95
500 » finom stikkeléssel	2.80	1.25
300 » legfinomabb R. Chiffonból	3.50	1.40

Árjegyzék. — 10. szám.
Selymek szines és fekete.

	helyett	csak
3000 m. fekete Tafett rőfe	2.25	—.80
2000 m. ig. fin. Nobl. selyem fek. rőfe	2.80	1.15
1300 m. ig. fin. Poul de Soir Nobl. fek. rőfe	3.50	1.10
1000 m. Gros de Neapel Fayl	3.80	1.50
2000 m. Gros Grain Fayl	4.50	1.65
3000 m. Gros Gr. Fayl minden szinben	5.80	1.95

Árjegyzék. — 11. szám.
Paplanokról.

	helyett	csak
2000 drb gyermek Creton paplan	—.—	—.60
500 » gyerm. Creton papl. nagyobb	—.—	—.90
500 » gyermek Cachmir paplan	—.—	1.10
500 » 10/4 Creton paplan	—.—	1.65
400 » 10/4 török paplan	—.—	1.90
400 » 12/4 török paplan	—.—	2.25
300 » 10/4 Chachmir paplan	—.—	2.90
300 » 12/4 Cachmir paplan	—.—	3.30
150 » kevéssé hib. 14/4 Cachm. papl.	—.—	2.80
80 » madracz Seegras-al tömve	12.—	4.75
60 » madracz Africal	18.—	5.75
30 » madracz, valódi lószőrrel	35.—	12.50

Végül:

	helyett	csak
2000 drb medaillon gyermekn. pár. kiáll.	—.90	—. 5
3000 » Cocus broche-tű	1.20	—.15
1000 pár kitünő gyermek-harisnya	—.65	—.10
2000 drb szegett fran. zsebk. szines szélü	—.—	—. 5
2000 » angol zsebkendő	—.—	—. 4
200 » Princzess-ruha, telj. Journallal	7.50	2.75
6 » valódi rumburgi zsebkendő	1.80	—.88
6 » igen fin. rumburgi zsebkendő	2.50	1.50
1000 » Crupp de Chin Broch, val. sely.	1.50	—.35
1000 » Fecher-tartó	1.20	—.15
1000 » Fecher	—.90	—.10
5000 » bécsi gyermek-zsebkendő	—.—	—. 5
5000 » Rouge Broche-kendő	—.—	—. 2
1000 » világkiallit. kendő Perzsiából	—.65	—.25
1000 » gazd. számára igen fin. sapka	1.50	—.25

30 frt bevásárlás után egy 12/4-es szines vagy fehér párisi világkiállitási damast abrosz ingyen.

Cs. és kir. szabadalm. a maga nemében egyet en hatásu **patkány- és egér-irtó szer.** Egy bádog-doboz á a 1 frt 6 doboz 5 frt o. é. Valódi perzsiai, minden **rovart irtó por.** Közvetlen szálliványu, vegyileg tiszta növénykészitmény, csupán válogatott, jótállás mellett biztosan ható alkatrészekből összeállitva, teljesen méreg nélkül, mint a **poloskák, bolhák, moly, házi tücsök, svábbogár, hangyák stb.-ket** felülmulhat anul biztosan és teljes hatásu irószer gyanánt elismerve, dobozokban, minden doboz egy szórókészülékkel ellátva. 1 frt 55 kr. és 30 kr. o. é. **Specialitás,** kitünően biztos és gyökeresen ható **svábbogár (Heimchen) irtó por.** 1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. o. é. Teljesen méreg nélkül, gyors és biztos hatásu **orosz-bogárt** (csótány-bogár) irtó por, dobozokban (külön szóró készülékkel ellátva), ára 1 doboznak 1 frt és kisebb 55 kr. o. é. Teljesen méregmentes, biztos és gyökeres hatásu **molyokat és hangyákat irtó por.**

E por nemcsak megóv a moly- és hangya-kirágások ellen, hanem meg biztosan és gyökeresen ki is irtja e rovarokat, ha az butorok, szőnyezek, téliruhák, gyapjukelmék, szőcsáruk, kocsiba stb. hintetik. Dobozokban o. é. 1 frt 55 kr. és 30 kr.-jával.

Cs. és kir. szab. gyökeresen ható **poloska-irtó szer,** butorok számára. Egy nagy üveg 30 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr, 6 üveg 1 frt 53 kr. o. é.

Fölülmulhatlan hatásu **poloska-irtó szesz** falazat számára Festésnél, mes-elésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg elégséges egy középnagyságu szobára. Elpusztithatlan **mézgafujtatok,** melyek segélyével a rovar-, moly vagy oroszbogár-por e yformán szét szórható, és a legkisebb hasadékokba belövelhető. Egy darab ára 50 kr. o. é.

Számos megrendelést vár: **REISS B.,** magy. kir. szabad. vegyszerek gyára **Budapest, király-utcza 46. I. em.**

Fiókraktár: 4474 **Heyek Adolf ur fiókjában,** Pesten, három korona-utcza 9

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

JŐ A TATÁR.
REGÉNY.
Irta
b. JÓSIKA MIKLÓS.
Második olcsó kiadás három kötetben.
Ára füzve 1 frt 50 kr.

A ROSSZ SZOMSZÉD.
REGÉNY.
Irta
Vadnai Károly.
Ára füzve 1 frt.

A magyar
büntető-törvény magyarázata.
Irta
Dr. Schnierer Aladár,
egyetemi tanár.
ELSŐ FÜZET.
Ára füzve 60 kr.
Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben folyó év végéig fog megjelenni.

COPPERFIELD DÁVID
személyes élettörténete,
kalandjai, tapasztalatai és észrevételei, melyeket semmiképen sem szánt a nyilvánosság elé.
Regény öt kötetben.
Irta
Dickens Károly.
Angolból forditotta
LICHT CAMILLA.
Ára az öt kötetnek füzve 5 frt.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utcza 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. 6 •; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 •; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 •

38-dik szám. 1878. BUDAPEST, SZEPTEMBER 22. XXV. évfolyam.

KIRÁLYNÉNK SZÜLŐINEK ARANYMENNYEGZŐJE.

Csöndben, szoros családi körben, mint bármely magános polgár család, ünnepelte f. hó 9-én, a München melletti Tegernsee-ben, aranylakodalmát *Miksa* bajor kir. herczeg s neje *Ludovika* szintén bajor herczegnő, Erzsébet magyar királyné fenséges szülői. A falu összes lakossága, mely az agg herczegi párt egészen magáénak tekinti s minden örömében és bánatában valódi rokoni érzéssel osztozik, részt vett ugyan ez ünnepben is, de csak ugy, mint részt vesznek a jó falusiak mindenütt, ha földesurok, papjok, vagy más előkelőjük ünnepélné aranylakodalmát. Hivatalos jelleg, vagy annak árnyéka is, távol volt ez ünnepélytől. Csak gyermekeik, unokáik s szépunokáik elég szép számu csapatja volt arra igazában hivatalos, a sziv hivatalosa.

Közéjük tartozik a mi szeretett királynénk is, s igy szegről végről mi is mindnyájan az atyafiághoz tartozunk, mint a jó tegernseeiek; igy messziről azért nekünk is szabad s illik is, részt vennünk a családi ünnepben, megemlékezésünk által.

IV. Miksa (József) pfalzi választófejedelemnek, a ki az összes wittelsbachi ágak tartományait egyesitette kormánya alatt, s a ki alatt Bajorország (a franczia háboruk befejeztével) királysággá, maga pedig I. Miksa (József) bajor királylyá lett, — volt egy testvéröcsese, az 1786-ban született és 1837-ben meghalt Pius-Ágost herczeg, a kinek fia, a most aranylakodalmát ülő *Miksa* herczeg, 1808 deczember 4-én Bambergben született. Az első bajor király gyermekei, s igy a most emlitett Miksa herczeg unokatestvérei: a második bajor király I. Lajos (a költő), Erzsébet porosz királyné, Mária és Amália szász királynék és Zsófia osztrák főherczegné, királyunk anyja, mind elköltöztek már, közülök csak a legfiatalabbik *Ludovika* herczegnő él — és pedig mint aranymennyegzős neje unokatestvérének, kivel egy évben, nehány hóval előbb (1808. auguszt. 30-án) született, s 1828. szeptember 9-én kelt egybe, épen abban a tegernseei kastélyban, a hol most, ötven év után, aranymennyegzőjöket ülték.

Boldog házasságukat az ég nyolcz gyermekkel áldotta meg, s mind a nyol-

MIKSA HERCZEG.

LUDOVIKA HERCZEGNŐ.

KIRÁLYNÉNK SZÜLŐI.